Doğan Kardeş

Şubat 1965 ★ 125 Kuruş

AFACANLAR

SEN, BU YARIŞMANIN HAKEMİ MİSİN ?
EVET
KAR HEYKELLERİ YARIŞMASI
KADIN
ADAM
KÖPEK

HERKES KATILABİLİR Mİ?
EVET!
BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ ON LİRA!
ADAM

ÖYLEYSE, LİSTEYE BENİ DE KOY!

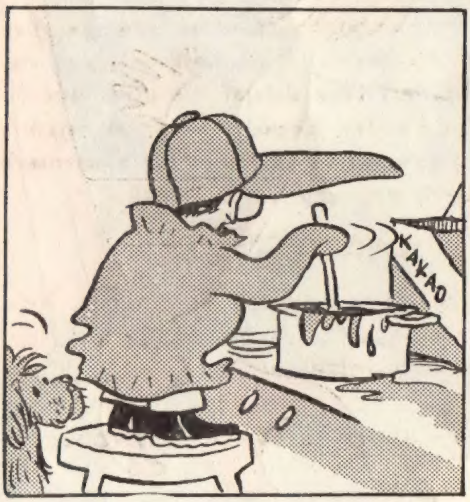
KAYAO

EN GÜZEL BU ELBETTE!
BİRİNCİ

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 551 Şubat 1965

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi: Kâzım Taşkent ✶ Umumi Neşriyat Müdürü: Vedat Nedim Tör ✶ Bu sayıyı hazırlayan: Onat Kutlar ✶ Sayfa Tertibi: Ahmet Kara ✶ Dizgi: Ahmet Kabataş ✶ Baskı: Ethem Genç ✶ Yazı İşleri Bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✶ Yazı İşleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✶ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✶ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A.Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi

ve

kitapları

YAPI ve KREDİ BANKASI

nın kültür hizmetlerinden biridir.

ASYA, AFRİKA, AMERİKA ÇOCUKLARI RESİM SERGİSİ

Yapı ve Kredi Bankası 20. yıl Kültür ve Sanat Programı içinde yer alan sergiler serisinin altıncısı «Amerika, Asya, Afrika» çocuklarının resimlerine ayrılmıştır. Bu sergi 13 Şubat akşamına kadar her gün 9 - 19 arasında Yapı ve Kredi Bankasının Galatasaray'daki yeni binasında halka açıktır. Bu sergiyi de mutlaka ziyaret ediniz. Çok beğeneceksiniz.

HEDİYELİK İKİ KİTAP

En iyi yaş günü hediyesi şüphesiz kitaptır. Ama kitabın da iyisi, güzel baskılı olanı makbule geçer. Doğan Kardeş sizin arkadaşlarınıza hediye edebileceğiniz çok güzel kitaplar yayınlıyor. Bunlardan son ikisini size yeniden haber veriyoruz. Bunlardan birincisi **«ANDERSEN'DEN MASALLAR»**, ikincisi ise İdil Özerdem'in harikulâde Şiir kitabı **«GÜNEŞLERİN ŞARKILARI»**... Her ikisi de yılın kitapları olmaya lâyık bu kitapları okumayı, hediye etmeyi unutmayınız.

DİKKAT!...

Doğan Kardeş önümüzdeki Nisan ayında 20 yaşını dolduracak. Bu mutlu günümüzü kutlamak için zengin bir program hazırlıyoruz.

Bütün okuyucularımızdan ricamız:

«Eğer anneniz, babanız veya ağabeyiniz, ablanız bundan 20 yıl önce çıkan ilk Doğan Kardeş sayılarını okumuşlarsa, lûtfen bize onların adlarını ve adreslerini bildiriniz. Onlardan bir ricamız olacak.

Eğer bu okuyucularımız arasında röportaj yapmak meraklıları varsa, Doğan Kardeş'in ilk sayılarını okuyan anneleri, babaları, ağabeyileri veya ablaları ile birer konuşma yaparak bize göndersinler. Röportaj yapmak istemiyenler de mutlaka adreslerini ve adlarını bize bildirmeyi ihmal etmesinler. Büyük bir sürprizimiz olacak.

ABONE KARDEŞLERE...

Biten abonelerinizi zamanında yenilemeyi lûtfen unutmayınız. Eğer unutursanız, ay başında Doğan Kardeş adresinize gelmezse, çok üzülürsünüz.

Abone yenileme adresi: P. K. 1146 İstanbul

Mehmet Ali & Akşamsefası

DOĞAN KARDEŞ POSTASI

Sesvgili Doğan Kardeş

Ben senin küçük bir okuyucunum. Sana Ekim ayından beri aboneyim, ama okumayı öğrendiğim gündenberi seni okuyorum. Seni çok seviyorum.

Adım Tayfun Üstün. Tire'de Kurtuluş İlkokulunda 2. sınıfındayım. Tatil yarışmasına katılan kardeşleri gördükçe bende onlar gibi şiir yazmak istiyorum. Bazan da yazıyorum.

Doğan Kardeş postasına mektup yazsam Tire'yi diğer kardeşlere tanıtsam olur mu? Hoşçakal.

Tayfun Üstün

Sevgili Doğan Kardeş

Ben seni çok seven okuyucularından birisiyim... Sana 5 aydır aboneyim, senden o kadar çok memnunum ki tarif edemem. Doğan Kardeş seni içten bir sevgiyle seviyorum.

Çünkü sen bana bilgilerin en iyisini veriyorsun.

Lâf aramızda ben sana abone olmadan evvel şiir, şiire benzer yazılar ve resimler yapmaz ve sevmezdim. Fakat görüyorum ki sana abone olanlar birçok şiirler yazıyor, resimler yapıyor. Bu şiirleri okudukça resimlere baktıkça bana da gayret geliyor.

Ben bu sene Trabzon lisesinin orta sonundayım. Sınıfımızdaki arkadaşlarıma Doğan Kardeş'i aşılıyorum.

Yazdığım mektubu beğenip Doğan Kardeşte yayınlarsanız çok memnun olurum. Saygı ve sevgilerimle.

İsmail Kalyoncu

Sevgili Doğan Kardeş

Doğan Kardeş mecmuasına 1964 yılında devam ettim fakat bir ara bıraktım. Şimdi yine devam edeceğim.

2 senedir, şiir yazıyorum. Doğan Kardeş'te bazı yarışmalar okudum. Nihayet bende bu yarışmaya katılmaya karar verdim.

Meral Bıçakçı

Sevgili Doğan Kardeş

Her ay çıkan bu mecmuanıza bir senedenberi devam ediyoruz. Biz üç kardeşiz. Ablam Balıkesir Lisesine gitmekte olup, Orta kısım 3. sınıftadır. Kardeşim ise daha 5. sınıfa gidiyor. Ben de Ticaret Lisesinin orta kısmının I. sınıfına devam etmekteyim. Doğan Kardeş bizim size bir sorumuz var. Daha doğrusu bu soru ablamın sorusudur. Ablam dış ülkelerde bulunan kardeşlerine «Almanca» olarak mektup yazmak istiyor, ona bir yol gösterebilir misiniz? Eğer bu sorularımıza cevap verirseniz, çok memnun oluruz.

Sevgilerimizle.

Fikriye Teoman

Sevgili Fikriye Kardeş,

Bu konuda Almanya'nın Türkiyedeki Kültür Ataşeliğine başvurmalısın. Sevgilerimle.

Doğan Kardeş

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Dünya Çocuk Cumhuriyeti

Karagözcük — Babacığım bugün bütün okul «Uluslararası Çocuk Resimleri Sergisi»nin ikinci bölümünü de görmeye gittik.

Karagöz — Birinci bölümdeki Avrupa çocuklarının resimlerini ben de görmüştüm doğrusu bayılmıştım. Yarından tezi yok bu yeni sergiyi de görmeye gideceğim.

Karagözcük — Çok iyi edersin babacığım. Bu da çok güzel bir sergi.

Karagöz — Hatırlıyor musun bakayım birinci sergiye kaç memleket katılmıştı?

Karagözcük — Dur bakayım, zihnimi şöyle bir toparlıyayım... Almanya, Avusturya, Belçika, Çekoslovakya, Danimarka, Fransa, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Macaristan, Norveç, Portekiz, Romanya, Sovyet Rusya.

Karagöz — Aferin sana. Sen söylerken ben de parmaklarımla bir bir saydım tam 16 memleket.

Karagözcük — Şimdi de babacığım üç kıtadan 17 memleket çocuklarının resimlerini gördüm.

Karagöz — Hangileri onlar?

Karagözcük — Onlar da kıta kıta ayrılmışlar. Amerika'dan: Arjantin, Birleşik Amerika Devletleri, Brezilya, Kanada, Meksika, Şili. Asya'dan: Afganistan, Çin, Irak, İran, İsrail, Japonya, Pakistan, Suriye. Afrika'dan: Libya, Nijerya, Tunus.

Karagöz — Desene bu sergi sayesinde coğrafya bilgileriniz de arttı.

Karagözcük — Öyle babacığım, öyle... Öğretmenimiz, bütün bu memleketlerin nerede olduklarını harita üzerinde bize gösterdi.

Karagöz — Bu iki sergide hemen hemen bütün dünya çocukları biraraya geldiler.

Karagözcük — Evet öyle, zaten sergiye girince kalın siyah yazılarla «Dünya Çocuk Cumhuriyetine Selâm» levhası ile karşılaştık.

Karagöz — Ooo, çok hoş bir buluş.

Karagözcük — Bak sergi nin broşüründe de şöyle diyor. «Bu Uluslararası çocuk resimleri sergilerindeki resimlerle bundan önceki yedi üstün istidatlı Türk çocuğunun resimlerini birbirleriyle karşılaştırınca, hangi milletten, hangi kıtadan olursa olsun, bütün çocuk resimlerinde, çevre ve iklim değişikliklerinden ileri gelen ayrılıklar bir yana, dünyayı görüş, duyuş ve anlatış bakımından şaşılacak bir ortaklık görülür. Buna ünlü İngiliz sanat tarihçisi Prof. Herbert Read (Aynı biçim dili ile konuşan «Dünya Çocuk Cumhuriyeti») diyor.

Dünya Çocuk Cumhuriyetinin küçük bir örneğini memleketimizde gerçekleştirmiş olmanın hazzı içinde sergimize katılan bütün milletlerin çocuklarını en içten sevgi ve hayranlık duyguları ile selâmlıyoruz.»

Karagöz — Çok doğru... Ben de çocuk resimlerindeki bu yakın akrabalığı gördüm.

Karagözcük — Bu sergiler hepimizde resim yapma hevesini uyandırdı. Şimdi eline boyayı, fırçayı alan bol bol resim yapıyor.

Karagöz — Bak buna da çok sevindim. Haylazlık edeceklerine resim yapsınlar.

Karagözcük — Öğretmenimiz de öyle diyor. Çocuklar, boş zamanlarınızda güzel sanatlarla uğraşın, resim yapın, müzik yapın, şiir yazın, hikâye yazın, iyi kitaplar okuyun... Böylelikle ruhunuzu yükseltin, yaratıcı gücünüzü arttırın diyor.

Karagöz — Yerden göğe kadar hakkı var öğretmenizin. İnsan güzel sanatlardan hoşlandığı ölçüde insandır.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ormanda Kar Altında Ziyafet

Gül burnunu pencereye dayayıp dertli dertli söylendi :

«Baksana her taraf bembeyaz olmuş. Hani bugün öğle yemeğimizi gidip korulukta yiyecektik ?»

Küçük Mehmet'in de yüzü buruşmuştu :

Yani bugün koruluğa gidemiyecek miyiz ?» diye somurttu.

Ali çocukların en büyüğüydü. O da üzülmüştü ama belli etmek istemiyordu. Gözlerini lâpa lâpa yağan kara dikti ve dışarıyı seyretmeye başladı. Sonra birden yüzü aydınlandı. Kardeşlerine dönerek:

«Çok güzel bir fikrim var,» dedi. «Bakalım beğenecek misiniz? Korulukta bir ziyafet verelim.»

«Bu havada, tipi de mi? diye söylendi Gül.»

«Ama düşünün çocuklar» dedi ağabey, «Bu defaki gezintimiz ötekilere hiç benzemiyecek. Çok değişik bir şey olacak. Her yanı kaplıyan şu bembeyaz örtü üstünde taa koruluğa kadar yürüyeceğiz. Sonra da minik orman hayvanlarına hiç ummadıkları güzel bir ziyafet çekeceğiz. Biliyorsunuz bu havada yiyecek bulmaları çok güç hattâ imkânsızdır. Ufak tefek bir şeyler götürerek hem temiz hava alırız, eğleniriz, hem de onları sevindirmiş oluruz.

Kuşların, hayvanların sözü edilince iki küçük kardeş pek sevindiler. Annelerinden bir sepet alıp yiyecek düzmeye koyuldular.

Ali, «Sincaplar için fındık, ceviz gibi kabuklu bir şeyler götürmeliyiz,» diyerek kilerin yolunu tuttu.

İki küçük arkasından giderlerken,

«Sincaplar elma da severler. Tavşanlar, lâhana ve havuca bayılırlar, diye söyleniyorlardı.

Kilerin bir köşesine sonbaharda korudaki ağaççıklardan topladıkları fındıkları, cevizleri çıkardılar. Beş altı elma aldılar. Ağaç dallarına asabilmek için saplarına ipler bağladılar. Bu arada küçük Mehmet her işe yardım etmeye çalışıyordu. Yalnız çoğunluk ayak altına girmekten başka birşey yapmıyordu. Bir ara aklına bir şey geldi. Hemen tavan arasına koştu ve elinde bir ayakkabı kutusuyla geldi. Kutu meşe palamudu doluydu. Güzün arka bahçedeki ulu meşenin altından toplamıştı onları ve uzun bir süredir annesi görüp de çöpe atmasın diye köşe bucak saklıyordu.

Yiyecekleri paketleme işi bitince, üstlerini sıkıca giyindiler. Ayaklarına içi kürklü çizmelerini geçirdiler. Sepeti de ellerine alarak ilerdeki koruluğun yolunu tuttular.

Giderlerken aralarında şöyle konuşuyorlardı.

«Acaba minik dostlarımız ziyafetimizi beğenecekler mi?»

«Beğenmek de söz mü, bayılacaklar.»

«Peki ziyafet sofrasını nereye kuracağız?»

«İlerdeki akarsuyun yanında bodur bir çam var ya, getirdiklerimizi onun dallarına asarız.»

Minik çamın dalları kardan yerlere sarkmıştı. Ali elmaları bağlarken, üstüne karlar dökülüyordu.

Tavşanlar kolayca alabilsin diye Gül, havuçları alt dallara astı. Sonra ağabeyine dönüp,

«Her taraf karla kaplı» dedi. «Şu kabuklu yiyecekleri ne yapacağız.»

Ali yanındaki ağaçtan sallanan kırık dalı kopardı. Bununla karları iki yana süpürdü.

«Haydi sen onları yere koy. Korkma sincaplar bulup çıkarır.

«Artık sepet boşalmıştı. Kar tekrar başlamıştı. Gül yüzünü buruşturdu:

«İnşallah çok yağmaz» diye söylendi.

Bu güzel sofranın kar altında kalmasını istemem doğrusu.»

Evin yolunu tuttular. Karlara bata çıka ilerlerken hep koruluktaki ziyafete kimlerin katılacağını düşünüyorlardı.

Koruluktaki bütün hayvanlar koşacak» dedi Ali. Sincaplar, tavşanlar, tarla fareleri ve daha bir sürü hayvan.»

«Keşke» dedi Mehmet. «Durup onları seyretseydik.»

Ağabeyi :

«Olmaz» dedi. «Biz orada olursak hiçbiri yaklaşamaz. Ama yarın sabah gelip ziyafetimize katılanları ayak izlerinden anlamaya çalışırız.

NASIL ACIKIR, NASIL SUSARIZ ?

Biz acıkmadan ve susamadan önce farkında olmadığımız bazı iç değişiklikler olur. Vücut çalışırken bir önceki öğünde aldığı yiyecekleri yakınca hücreler besin istediklerini belirten bir işaret verirler. Bu da midemizde kendini belli eder. Burada sindirim öz suları biriktiğinden, sindirilecek hiçbir şey olmasa bile mide kasları açılıp kapanmaya başlar. Bunun üstüne biz de acıktım deyip karnımızı doyururuz.

Susamamız da aynı şekilde olur. Hücrelerin sıvı istemesi üzerine susuzluk başlar ve bir şeyler içilmezse dinmez. Aylarca hiçbir şey yemeden yaşıyanlar olduğu halde, ancak üç gün susuzluğa dayanabilir.

Ertesi sabah, uyanır uyanmaz üçü birden pencereye koştular. Etraf kremalı bir pasta gibi bembeyazdı. Kar tanecikleri güneş altında pırıl pırıl parlıyordu. Çarçabuk kahvaltı ettikten sonra, paltolarını, çizmelerini giyinip heyecanla koruluğun yolunu tuttular. Ziyafete kimlerin katıldığını çok merak ediyorlardı.

Korulukta dallarında kar olmayan tek ağaç bodur çamdı. Ziyafete gelen hayvanlar, dalların karlarını temizlemişlerdi. Ağacın çevresi çeşitli ayak izleriyle bezenmişti. Bakın bakın, «bunlar tavşan kardeşin» dedi. Gül heyecanla. Kendine güzel bir ziyafet çekti herhalde.»

«Şunlar da sincap dostumuzun» diye ağabey küçük Mehmede izleri tanıması için gösterdi. «Ön ayaklarının ikisini birden basması ayırıcı özelliğidir.

Menmet izlerle pek ilgilenmişti. Ayakları arasında çizgiler bulunan şu iz kimin?» diye sordu.

«Buradaki mi?» dedi Gül, tarla faresi. Yürürken ince uzun kuyruğunu arkasından sürüklediği için bu garip şekiller meydana gelmişti.»

Mehmet heyecanla,

«A! A! diye haykırdı. «Şuradakiler bir kuşun. Hem de kocaman bir kuşun. Pencerenin önüne gelen serçeciklerinkine benziyorlar. Bizim ziyafete kartallar da mı geldi dersiniz?»

«Yok canım» diye güldü ağabey. «Onlar olsa olsa bir karganın ayak izleri. Kargalar, nerede yiyecek varsa hemen oraya damlayiverirler.»

Gül izleri dikkatli dikkatli inceliyerek, «Ne kadar da çok ayak gezinmiş burada» diye söylendi. «Bazı izler birbirinin üstüne gelerek bozulmuş. Ne olduğu anlaşılmıyor. Ama görünüşe göre dünkü ziyafetimize pek çok hayvan katılmış. Koyduklarımızın hepsini de silip süpürmüşler.

«Ya! Ya! dedi ağabey. «Baksana elmaların koçanlarını bile bırakmamışlar.»

Bu eğlence küçük Mehmet'in çok hoşuna gitmişti.

Aynı ziyafeti tekrarlamaları için yalvarıp duruyordu.

Ağabey «Merak etme» dedi. «Kar yerden kalkıncaya kadar, bu hayvancıklara bir şeyler getireceğiz. «Sonra bizim bahçedekileri de hergün besliyeceğiz.»

Mehmet Ali & Akşamsefası

HOLLANDA'DA KIZAK BAYRAMLARI

Hollanda'da kızak kaymak kişisel bir spor olmaktan çıkmıştır. Millî bir eğlencedir. Ortalık buz tutunca kıraliçe bile buzlar üstündedir. Baba o gün işine gitmez, sabahtan akşama kadar çoluğuyla çocuğuyla kızak kayarak eğlenir.

Çocukluğumu geçirdiğim Kuzey Hollanda'da takvimin gösterdiği birçok tatil günleri olurdu. Okullar, dükkânlar kapanır herkes kendini buzlar üstüne atardı.

Geniş kanallar donmaya yüz tutunca biz küçükler patenlerimizi giyip küçük hendeklere, kanallara koşardık. Havanın ısısı düşünce büyükler sabırsızlıkla her saat başı buzun sertleşip sertleşmediğini kontrol ederlerdi. Balıkçı köylerinde, kışın erkeklerin pek işi olmadığından günlerini kanalda geçirirlerdi.

İlkin buz üstünde köpekler koşturulurdu. Onları çekecek kadar sertleşmişse bu defa çocuklar ortalara atılmış paraları toplamaya seğirtirlerdi.

25 kiloluk bir çocuğu çeken buz, kızak kayan 40 kiloluğu da kaldırabi'.

Daha sonra zayıf adamlar buzu denerler. Hava kararırken şehrin nüfusunun yarısı tehlikeli çıtırtılar çıkaran buzun üstündedir. Buz yer yer kırılır. Ama bu eğlencenin tuzu biberidir.

Gece yarısı kanalda işleyen taşıtların sahiplerine kayıklarını bağlamaları tembihlenir. Onlar da bu isteğe karşı gelmezler zira buzun kırılmaması gerektiğine içten inanırlar.

Öğleyin dükkânlar kapanır, çünkü tellâl kanalların donduğunu herkese duyurmuştur. Anneler ocağın üstüne

akşam geç vakit dönünceye kadar pişecek cinsten çorbalar koyarlar ve kanalın yolunu tutarlar. Her mahallede para karşılığı ateşteki çorbalara bakan en az bir ihtiyar nine vardır. Böyle günlerde yalnız paten tamircileri çalışır.

Yaşlılar ve sakatların bir kısmı kayak yolu üstünde minik kulubeler kurarak buralarda çikolata, kahve, portakal satmaya başlarlar.

Diğerleri de kanal kıyısında yaktıkları ateşlerin başlarına kurulup eski günlerin anılarını canlandırırlar.

İlk yarım saat anneler babalarla birlikte çok yavaş yavaş kaymaya başlarlar. Buna sebep buzun zayıf yerlerini öğrenmektir. Sonra sıra çocukların hünerlerini göstermelerine gelir. Baba sol elini arkasına koyar, anne sağ eliyle babanın elinden tutar o da sol elini arkasına koyar. Ailenin en büyük çocuğu annenin elini tutar. Böylece aile kervanı büyükten küçüğe doğru sıralanır. Baba işaret verince yavaş yavaş yaylanırız. Baba hızlanır ve buz üstünde saatlerce büyük bir süratle dönülür, dönülür. Bazen aileler yarış ederler. Yalnız sıcak kakao içmek için satıcı kulübelerinin önünde biraz mola verilir.

Hedefimiz 15 - 20 kilometre uzaktaki köylerde oturan akrabalarımızdır. Onları ancak kızak mevsiminde ziyaret ederiz. Birçok akrabamız olduğu için birinden birine evleri yakınındaki kanallardan birinde mutlaka rastlarız.

Kadınlar çay veren bir satış kulübesinin önünde toplanır ve birbirlerine çevrelernideki en yeni haberleri verirler. Bir yandan da saatten gözlerini ayırmazlar. Zira kızak günü çene çalarak vakit geçirmek istemezler. Bu arada baba, ailenin diğer erkekleriyle buluşup başka bir kulübenin başına gider. Biz çocukların dinlenmesi için iyi bir fırsattır bu. Ama bir bardak sıcak kakao içtikten sonra, sayıları hayli kabarık olan yeğenlerimizle ustalık yarışlarına girişiriz.

Çok geçmeden tekrar yola çıkılır. Akrabalarımız buz dayanırsa, haftaya bize geleceklerini söz verirler. Buz çözülürse, bu ziyaret ertesi yıla ka-

(Devamı Sh. 48 de)

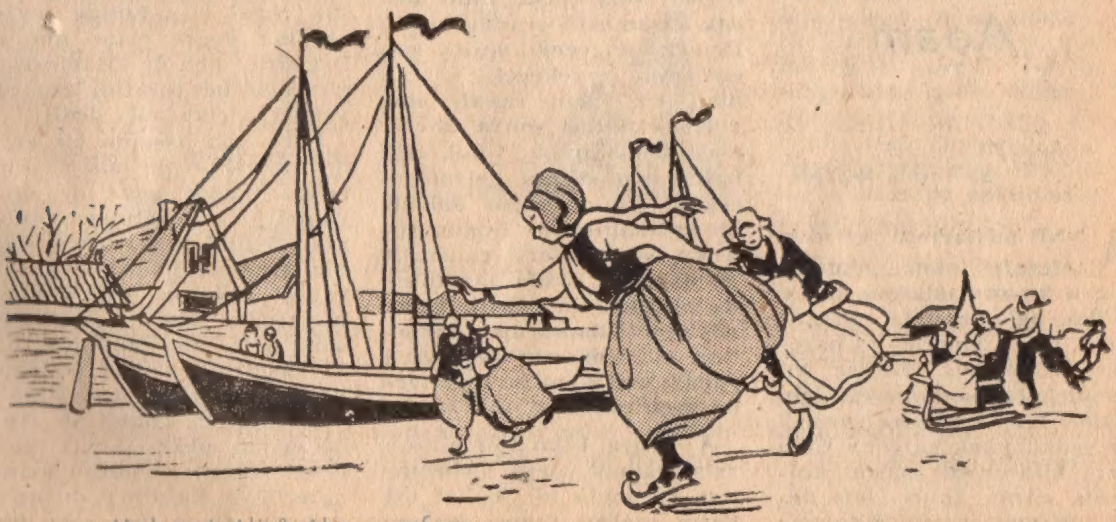

Mehmet Ali & Akşamsefası

BİR MERAKLI HİKÂYE

Telefondaki Adam

Anlatan :
S. Türkis NOYAN

ANNE postacının getirdiği telgrafı okur okumaz doğru kızının odasına koştu «Ülkü, bak dayından telgraf geldi, yarın Amerika'ya hareket ediyormuş. Birkaç yıl memlekete dönmiyeceği için bizleri bir kere daha görmek ve vedalâşmak istiyor.» Ülkü ders kitabından başını kaldırdı, «Ama anneciğim» dedi, «dayım yarın gidiyorsa onu ziyaret etmek için bize çok az vakit kalıyor.» Anne, «Evet» diye cevap verdi, «dayılara gitmek üzere şimdi hemen yola çıksak bile ancak akşamüstü orada oluruz. Demek ki geceyi orada geçirmemiz gerekecek, o zaman da yarın sabah onu yolcu ettikten sonra ancak eve dönebiliriz.» Ülkü, «O halde ben sizinle gelemiyeceğim, çünkü yarın önemli bir imtihanım var, bugün öğleden sonra ders çalışmalı ve yarın da okula zamanında yetişmeliyim» dedi. Anne, «Öyleyse babanla ben dayılara giderim, sen de geceyi yukarı katta Emine teyzelerde geçirirsin.»

Az sonra Ülkü'nün annesi yola çıkmak üzere hazırlanmış durumda idi. Fakat üst katta oturan Emine teyzeyi evde bulmak mümkün olmamıştı. Tek başına yaşıyan ihtiyar kadıncağız herhalde bir iş için sokağa gitmişti. Ülkü annesinin onu beklemek için vakit kaybetmesini lüzumsuz buldu ve «Anneciğim, sen geç kalma, babam da buluşacağınız yerde seni bekliyordur. Beni hiç düşünmeden rahat rahat gidebilirsin. Nasıl olsa Emine teyze akşama doğru evine döner. O gelince ben de kitaplarımı alır, evin her tarafını kapatır yukarıya çıkarım.» dedi.

Ülkü aklı başında bir kızdı, annesinin de ona güveni çoktu. Fakat gene de onu yalnız bırakıp gitmeye gönlü razı değildi. Bu yüzden ona bir arkadaş bulmaya karar verdi. Evlerine on dakika mesafede oturan mahalle bekçisi Haşan efendinin 16 - 17 yaşlarındaki kızı Gülsüm herhalde birkaç saat Ülkü'nün yanında kalabilirdi. Anne evden çıkar çıkmaz önce bekçi Hasan efendinin evine uğradı ve Gülsüm'e durumu anlattı. Genç kız, «Siz hiç

merak etmeyin teyzeciğim» dedi, «ben şimdi elişimi alır Ülkü'nün yanına giderim, Emine teyze gelene kadar onun yanından ayrılmam, siz rahat rahat gidebilirsiniz.»

Az sonra Gülsüm Ülkü'leri kapısını çalıyordu. Genç kız, Emine teyzenin dönmesini gözlemek üzere pencerenin önünde elişini işlerken Ülkü de odasında derslerini çalıştı. Saatler geçip hava kararmaya başlayınca Gülsüm Ülkü'ye «Emine teyze bugün herhalde biraz gecikecek Ülkü'cüğüm. İstersen sana yiyecek bir şeyler hazırlıyayım, bak akşam oldu, karnın acıkmıştır» dedi. Gülsüm mutfağa girip yemeği ısıtırken Ülkü de çalışmalarına biraz ara verdi ve sofrayı kurdu. Sonra ikisi karşılıklı geçip yemeklerini yediler. Gülsüm Ülkü'yü eğlendirmek için ona birçok hikâyeler anlatıyordu. «Biliyor musun arkadaşım Ferhan geçen gün ne yapmış? Evde kimsenin olmadığı bir sırada can sıkıntısını gidermek için gitmiş telefonda rasgele bir numara çevirmiş, karşısına çıkan tanımadığı birisi ile konuşmaya başlamış. Bilin bakalım ben kimim demiş, karşı taraftaki de merak etmiş tahminler yürütmeye kalkışmış, Ferhan da onu bir zaman oyalamış, bu arada da bir hayli eğlenmiş. Bana anlatırken bile hâlâ gülmekten katılıyordu.»

Ülkü «Gerçekten gülünmeyecek gibi değil» dedi, «acaba biz de aynı oyunu denesek nasıl olur, herhalde hoş bir vakit geçirirdik.» Gülsüm «İstersen deneyelim» dedi, «sen aklından bir numara uydur bakalım». Ülkü biraz düşündükten sonra «11527» dedi. Sonra ilâve etti, «Numarayı ben buldum, konuşması da senden.» İkisi de merak ve heyecan içinde telefonun başına geçtiler, Gülsüm Ülkü'nün tekrarladığı numarayı teker teker çevirdi ve beklemeye başladı, az sonra apareyin içinden bir tıkırdı ve arkasından da uzaktan uzağa zil sesleri duyuldu. İki arkadaşın kalbleri heyecandan çarpıyordu. Birden zil sesi kesildi ve kalın bir erkek sesi «Alo» diye seslendi. Gülsüm sesi titreyerek «Orası neresi?» diye sordu. Telefondaki ses «Siz kimi arıyorsunuz?» «Telefon numaranız 11527 mi?» «Evet» «Öyleyse tamam, ben de zaten o numarayı çevirmiştim» «Peki ama kiminle konuşmak istiyorsunuz?» Gülsüm artık biraz cesaretlenmişti. Hiç sa-

Dünya ne tuhaf!...

BUZUN KALINLIĞI

Kış günleri donmuş bir su birikintisi görürseniz, herhalde «Acaba buz tabakasının kalınlığı ne kadar?» diye merak eder, ayağınızla buzu kırıp bakarsınız. Fakat genel olarak bizim ülkemizde sular çok kalın bir buz tabakası ile örtülmez. Buzun en kalın olduğu yerler şüphesiz Kutup ülkeleridir. Grönland'da buzun kalınlığı çok defa 3000 m. yi geçer. Yani Paris'teki ünlü Eiffel kulesinin yüksekliğinin 10 mislinden fazladır.

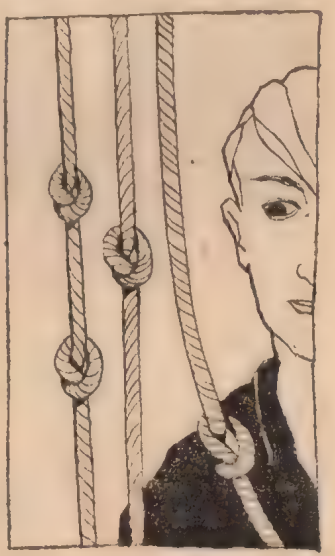

DÜĞÜM YAZISI

Peru'nun eski yerlileri olan kızılderililerin kullandıkları yazı, bilinen yazıların en güç okunanı ve en karışık olanıdır. Bugün de And dağlarında yaşayan çobanlar ve eski İnkaların soyundan gelen yerliler tarafından kullanılan bu yazı iplerin üzerinde yapılan düğümlerden ibarettir. Bir tahta çubuk veya kalınca bir ipe çeşitli renklerde ve aşağı yukarı 50 cm. uzunluğunda başka ipler bağlanır. Bu iplerin üzerinde bir çok düğümler vardır. İplerin rengi, kalınlığı ve düğümlerin sayısı bir takım anlamlar taşır. Bu yazının yanında günümüzün alfabesi herhalde kıyas edilmiyecek kadar kolaydır.

kınmadan: «Sizinle konuşmak istiyorum» dedi. Telefondaki ses «Ya öyle mi! Benim kim olduğumu biliyor musunuz?» «Elbette biliyorum, hem de sizi zannettiğinizden de daha iyi tanıyorum.» Telefonun öbür tarafında bir sessizlik oldu. Ülkü kulağını dışardan telefona dayamış bütün konuşmaları izliyor, bir yandan da kahkahayı salıvermemek için kendini zor tutuyordu. Bereket versin bu sırada evin yakınlarında bulunan istasyondan tiz bir düdük sesi ile banliyö treni geçti ve gürültüsü ile iki genç kızın kısık kısık gülüşmelerini bastırdı. Ortalık sessizleşince telefondaki adam tekrar konuştu. «Peki ama siz kimsiniz? Ne istiyorsunuz?» Gülsüm ciddi olabilmek için bütün gayretini sarfederek: «Size kim olduğumu söyleyemem» dedi. «belki günün birinde bunu anlarsınız, ama şimdi bilmemeniz daha iyi olur.» «O halde bana neden telefon ediyorsunuz?» Gülsüm bu suale hemen bir cevap bulamadı, fakat giriştiği oyunu henüz kesmek de istemiyordu. Telefondaki adamı biraz daha meraklandırmak pek hoş olacaktı. Sesine özel bir ciddiyet vererek ağır ağır «Sadece sizi ilgilendiren önemli bir mesele hakkında birkaç söz söylemek istiyorum. Giriştiğiniz iş sizin için tehlikeli olabilir.» dedi. Bu sözlerden sonra Gülsüm telefonu eli ile kapatmak zorunda kaldı, çünkü artık kahkahayı koyuvermekten kendini alamıyordu. Ülkü de karşısındaki koltuğa büzülmüş, gülmekten kıvranıyordu.

O sırada telefonun içinden karşı taraftaki adamın heyecanlı ve telâşlı sesi «Alo, alo» diye sesleniyordu. Gülsüm kendini toparladıktan sonra telefonu tekrar eline aldı, artık konuşmayı burda kesmek niyetinde idi. «Size söyliyeceklerim bu kadar, ayağınızı denk atın» dedi. Fakat karşı taraftaki adam ısrarla «durun durun kapatmayın, sizinle bu konuda daha etraflı konuşmalıyız,» diye bağırdı. «Bana nereden telefon ettiğinizi söyleyin ben hemen şimdi oraya gelirim, bu meseleyi halledelim.» Gülsüm giriştiği oyunun ileri gideceğini ummamıştı. Artık konuşmayı kesmenin zamanı geldi diye düşündü ve sert bir sesle «Hayır olmaz» dedi. «Belki başka bir zaman...» Adam hâlâ daha ısrar ediyordu, «Demin telefondan tren sesini işittim, herhalde istasyona yakın bir yerde oturuyorsunuz, benim yerim de uzakta sayılmaz, birkaç dakikaya kadar orada olabilirim. Bana adresinizi tam olarak verin hemen geleyim.» Gülsüm «Hiç de size yakın değiliz» diye cevap verdi, «aksine şehrin dışında, uzak bir yerde oturuyoruz, üstelik de buraya her tren uğramaz, deminki tren en son trendi, onun için bugünlük konuşmamızı keselim.» Bu sırada komşu evin bahçesinde bağlı bulunan köpek deli gibi havlamaya başladı. Ve bu yüzden Gülsüm telefondaki adamın söylediklerini anlıyamadı. Kendi kendine «Eee, bu komşunun köpeği de amma gürültü yapıyor» diye söylenerek telefonu kapattı.

Gülsüm ve Ülkü umduklarından çok daha uzun süren bu heyecanlı telefon oyunundan sonra bayağı yorulmuşlardı. Bir zaman koltuklarına gömülüp kaldılar, sonra Gülsüm: «Gidip bir bakayım, acaba Emine teyze gelmiş mi?» dedi ve üst kata çıktı. Ülkü de biraz daha çalışmak üzere derslerinin başına döndü.

Öte yanda, esmer, iriyarı, bıyıklı bir adam yazı masasının üzerinde duran telefona gözlerini dikmiş, başını elleri arasına almış kötü kötü düşünüyordu. Kendi kendine «Bütün ümitlerim, gayretlerim boşuna imiş» diye söylendi, «bundan yıllarca evvel işlemiş olduğum suç yüzünden memleketimden kaçmıştım, şimdi başka bir isim alarak, değişik bir kişiliğe bürünerek memleketimde yeni bir hayat kurabileceğimi zannediyordum. Halbuki yanılmışım, demek hâlâ beni tanıyanlara ve geçmişimi bilenlere rastlıyorum. Bunlar bütün tasarılarımı bozacaklar, beni mahvedecekler...» Adam yerinden kalktı ve odanın içinde aşağı yukarı dolaşmaya başladı. «Fakat ben kendimi savunacağım» diye mırıldandı. «Tasarladıklarımı gerçekleştirmek için her çareye başvuracağım, bana telefon

★

ESKİ DEVLETLERİN YAPI TAŞLARI

Bugün Şam şehrinin bulunduğu yere yakın olan tarihi Heliopolis şehrinin büyük yapıları için kullanılan taşların birçokları 20 m. boyunda ve 4 m. kalınlığındadır. Bu taşların yüksekliği dört katlı bir evin yüksekliğine şittir. Amerika yerlilerinden olan Inkaların kurdukları binalar da böyle büyük taşlardan yapılmışlardır. Bir tapınak şehri olan Tihuanaco'da 8 m. boyunda, 5 m. eninde ve 3 m. kalınlığında yapı taşlarına rastlanmıştır. Bu taşlar bugün tanınmıyan araçlarla kayalardan çıkarılıp yontuluyordu. O devirde bu yapı malzemesinin işlenmesindeki güçlükleri ve sarfedilen gayreti düşününüz.

eden bu kadının kim olduğunu en kısa bir zamanda öğrenmeli ve sırrını açığa vurmaması için onu susturmalıyım.» Adam gene masasının başında durdu, «Acaba kim bu kadın? Beni nasıl ve nereden tanıdı? Maksadı ne? Bunu daha bu akşam öğrenmem gerek. Vakit kaybetmemeliyim. Telefon ettiği yer tren yoluna yakındı, bu bana bir ipucu verebilir. Aşağı yukarı saat 20 sularında evin önünden bir tren geçtiğini duydum. Demek ki bir tren tarifesi yardımiyle evin nerede olduğunu bulabilirim.» Adam hemen çekmecesini açıp ortaya bir tren tarifesi çıkardı ve karıştırmaya başladı. «Hah, işte, saat 20'yi beş geçe Yeni Site istasyonundan bir tren kalkıyor ve telefondaki kadının söylediği gibi bu istasyona uğrayan son tren de bu... Herhalde yeni kurulmuş bir mahalle olsa gerek. Fazla kalabalık değildir, en iyisi bir otomobile atlayıp doğruca oraya gitmeliyim. Belki bana telefon eden kadının evini bulabilirim.» Adam fazla düşünmeden yerinden kalktı ve sokağa fırladı, ilk rastladığı taksiyi çevirerek şoföre «Beni Yeni Site'ye götür» dedi. Otomobil şehir dışına çıkınca tenhalaşmış olan yollarda süratle ilerledi, kısa zamanda hedefine vardı.

Bıyıklı adam tren istasyonu yakınında taksiyi durdurarak indi. Burası gerçekten yeni kurulmuş bir mahalleydi, tren yolunun yalnız bir tarafında evler vardı. Öbür tarafta bomboş arazi alabildiğine uzanıyordu. Adam «Bu benim işimi çok kolaylaştıracak» diye mırıldandı, «bana telefon eden kadının evi tren yolu boyunca uzanan şu tek caddenin üzerinde olacak.» Cadde boyunca yürümeye başladı. Bahçe içindeki yeni yapılmış evler birbirinden oldukça aralıklı duruyordu. Bazıları daha tamamlanmamıştı. Karanlık çıplak duvarlarında ışıksız pencere oyukları ile arsaların üzerinde cansız varlıklar gibiydiler. Tek katlı evlerin birinde bütün odalar aydınlatılmıştı, içerden müzik ve kahkaha sesleri geliyordu. Besbelli burada bir ziyafet veya eğlenceli bir toplantı vardı. Telefon eden kadın bu

evde olamazdı... Onun bitişiğindeki evin ise telefon hattı yoktu... Demek ki bunu da geçmek lâzımdı... Adam boş duran iki arsanın önünden geçti ve başka bir evin içini tetkike koyuldu. Burada sadece iki pencereden aydınlık sızıyordu. Aralık duran perdeden odanın içini seçebilmek kabildi. Daha iyi görebilmek için daldı. Fakat o sırada evin yan tarafından keskin bir köpek havlaması duyuldu. Adam hemen geri çekilerek alçak duvarın dibine sindi. Köpek herhalde bağlı idi. Çünkü sesi hep aynı yerden geliyordu. Ama o derece öfkeli bir havlayışı vardı ki insanı bir an için irkütüyordu... Onun gürültüsü evdekileri de rahatsız etmiş olacaktı ki kapı açıldı ve bir erkek sesi «Tosun, Tosun, ne oluyorsun, sus bakayım» diye çıkıştı. Sonra ilâve etti, «Bu hayvanın gürültüsü konu komşunun huzurunu kaçırıyor, herkes ondan şikâyetçi...»

Duvarın dibine sinmiş olan adamın birden gözleri parladı, içinden «Tamam»

AYŞEGÜL TAŞTAN

KARDEŞTEN İKİ ŞİİR...

Ayşegül Taştan, 1957 yılında doğmuş. Şimdi İlhami Ahmet Örnekol İlkokulunda okuyor. Hem şiir, hem de hikâye yazıyor. Yanda onun iki güzel şiirini okuyacaksınız.

YAĞMUR

Şıp şıp akarsın
Hiç durmadan yağarsın
Kimseyi sokağa çıkarmazsın
Sen dinersin kar yağar
Kardan adam yaparız

•

YALVARIŞ

Ne olur Allahım!
Melda iyi olsun!
Gene bana
Güzel şiirler okusun...
Ponponlu başlığı ile
Bize gelsin...
Bebekleri yıkayalım,
Evcilik oynayalım...

Ayşegül TAŞTAN

dedi, «bana telefon eden kadın buraya bitişik oturmalıdır, o da komşunun köpeğinden şikâyet ediyordu...» Adam hiç vakit kaybetmeden yandaki eve doğru yürüdü. Burası iki katlı bir bina idi. Üst katı tamamen karanlıktı, alt katta ise arka odalardan gelen hafif bir ışık ön camlara aksediyordu. Adam, evi dikkatle incelemekle beraber telefon hattının hangi kata bağlı olduğunu kestiremedi. Bu evde yaşıyan insanlar hakkında bir fikir sahibi olabilmek için ışığın geldiği arka tarafa geçti. Aydınlık olan odanın içi olduğu gibi görünüyordu. Burada onbir, oniki yaşlarında bir kız çocuğu masa başına oturmuş kitap okuyordu. Ama belki evde başka kimseler de vardı. Adam «Acaba bu evde kimler oturuyor, daire kapıları üzerinde yazılı isimleri okusam, bana telefon edenin kim olduğu hakkında bir fikir edinebilirim,» diye düşündü. Ve ana kapıyı yokladı. Kapı kolayca açılıverdi. Sokak lâmbasının ışığında beliren merdiven sahanlığına girdi, birkaç basamak çıkınca alt dairenin kapısı önüne varılıyor, sonra merdiven kıvrılarak üst kata yükseliyordu. Adam sessizce birinci katın kapısına yanaştı bir kibrit çakarak zilin üstündeki kartı okumaya çalıştı. Alevin titrek ve sönük ışığında «Yüksek Mühendis Fikret Girgin» yazısını seçebildi. Bu isimle ilgili hiçbir kimse hatırlıyamıyordu. «Bir de üst katta kimin oturduğunu anlıyalım» diye mırıldandı ve ayaklarının ucuna basa basa bir kat daha tırmandı. Burada da bir kibrit çakarak kapının üstünde bir isim yazılı olup olmadığına bakacaktı ki birden evin dışından koşarcasına yaklaşan ayak sesleri duyarak olduğu yerde durdu. O sırada evin ana kapısı telâşla açılıp gürültülü bir vuruşla kapatıldı, sonra merdiven sahanlığının ışıkları yandı ve ortalığı göz kamaştıran bir aydınlık sardı. Adam birden şaşırmıştı. Bu geç saatte yabancı bir evin kapısı önünde yakalanmak hiç de hoş olmıyacaktı. Şimdi ev sahibi karşısına dikilse ne cevap vermeliydi... Fakat adamın korkusu yersizdi, çünkü telâşlı ve hafif adımlar sadece birinci katın dört - beş basamağını çıktılar, sonra alt dairenin zili çalındı, hemen arkasından da tatlı, genç bir ses duyuldu, «Ülkücüğüm, aç kapıyı ben geldim.»

Bu ses üst daire kapısına yapışmış gibi duran adamın kalbini hızla çarptırmaya kâfi gelmişti. Neredeyse kendini tutamıyarak «işte telefondaki kadının sesi» diye bağıracaktı. Hemen şu anda onu yakalamalı, kendini ne maksatla tehdit ettiğini anlamalı ve sırrını açığa vurmasını önlemek için bir şeyler yapmalıydı. Adam âni bir hareketle merdivenlere doğru atıldı, fakat o anda alt kattaki kapının açıldığını duyarak olduğu yerde kaldı. Bir kız çocuğunun sesi «Ne haber Gülsüm abla? Annene babana durumu anlattın mı?» diye sordu. Sonra telefondaki kadın sesi cevap verdi: «Evet, bu gece seninle kalacağım Ülkü, bu saatten sonra Emine teyze nasıl olsa gelmez... Herhalde gittiği yerde onu yatıya alıkoymuşlardır, Ben evden geceliğimi de aldım, Misafir odasındaki divanın üzerinde yatarım.» Bu sözlerden sonra kapı kapandı. Ve sesler içeriye doğru uzaklaştı...

Üst katın ilk basamaklarını inmiş olan adam kendi kendine «İşte aradığımı buldum» diye söylendi, «ama şimdi ne yapmalı? Ne yazık ki deminki sesin sahibini göremedim, acaba nasıl bir in-

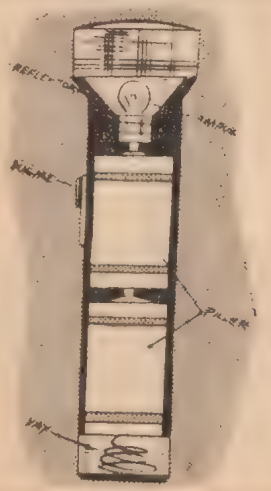

CEP FENERİ NASIL IŞIK VERİR?

Cep fenerinin ampulü evdeki lâmbanın küçüğünden başka bir şey değildir. Tıpkı onun gibi elektrikle yanıp söner. Peki elektriği nereden alır? Zira ne düğmesi var ne de teli!...

Cep fenerinin içindeki bir pil veya birkaç pilin bağlanmasından meydana gelen bir batarya elektrik meydana getirir. Fenerin dibindeki maden mahfaza bağlantıyı sağlıyan tellerin yerine geçmiştir. Pil altındaki bir yayla, metal mahfazaya bağlanmıştır. Cep fenerinin düğmesine bastığınız zaman mahfaza ile ampulün takılı olduğu reflektör denilen kısım arasındaki küçük bir boşluğu kapatmış olursunuz. Böylece geçen elektrikle fener yanar.

san bu?» Evin dışından aydınlık olan odanın içini görebilmek ümidiyle sessizce merdiveni indi ve ana kapıdan dışarıya süzüldü. Arka taraftaki balkonlu odada şimdi o kız çocuğundan başka bir de genç kız vardı. İkisi de gidip geliyor, bir şeyler konuşuyorlardı... Telefondaki ses bu genç kıza ait olmalıydı. Fakat bu kız onu nereden tanıyabilir veya hakkındaki bilgiyi nasıl edinmiş olabilirdi? Onu tehdit etmekteki maksadı neydi?... Adam: «Belki de bu kız benden para sızdırmak isteyen bir haydut çetesinin elinde âlettir» diye söylendi. «Onu mutlaka yakalayıp söylettmeli, bu işin esasını öğrenmeliyim.» Artık kararını vermişti. Bu akşam ne olursa olsun bu işi halledecekti. Hem bundan daha uygun bir zaman da bulamazdı. Ortalık oldukça tenha sayılırdı. Karanlık olan üst katta kimseler yoktu. Alt katta da yetişkin bir kimse görünmüyordu... Vaktin biraz gecikmesini bekleyip bu eve girmenin yollarını araştırmalıydı. Adam bu düşüncelerle bahçedeki bir çalının dibine oturdu ve evi gözetlemeye, aynı zamanda da bir plân kurmaya koyuldu. Bir süre sonra arka odanın perdeleri kapandı ve ışıklar söndü. Ve ev zifiri karanlığa gömüldü.

Çalının dibindeki adam daha bir zaman bekledi. Artık vakit gece yarısını geçiyor olmalıydı. Bir şeyler yapmanın zamanı gelmişti. Sessizce yerinden doğruldu ve evin etrafında dolaşmaya başladı. Arka tarafta yatak odaları olduğu anlaşılan balkonlu iki odanın arasındaki küçük hamam penceresi aralık duruyordu. Balkonun parmaklığına tırmanıp bu pencereyi ardına kadar açarak içeriye girmek işten bile değildi... Adam üzerinden gömleğini çıkarıp yırttı, parçaları birbirine ekledi, uzun bir halat haline getirdi. Sonra bunun ucuna bir taş bağlayıp balkon parmaklığının üzerinden attı ve halata tutunarak kendini yukarıya çekti. Balkona tırmandıktan sonra nefes nefese biraz bekledi. Ortalıkta hiçbir hareket yoktu. Sadece uzaktan uzağa sokaklarda devriye gezen bekçinin düdüğü duyuluyordu... Adam: «Bekçi caddeden geçse bile beni burada göremez, evin arkasını da dolaşacak değil ya.» diye düşündü... Ve balkonun kenarına çıkarak banyo penceresine uzandı. Aralık duran pencereyi ardına kadar açmak zor olmadı... Fakat bu sırada komşu bahçede bağlı bulunan köpek duvarda hareket eden karaltıyı görmüş olmalıydı ki öfkeli bir havlama ile zincirine asılmaya başladı. Adam hemen balkonun kenarına çömeldi ve köpeğin yatışmasını bekledi... Fakat Tosun bir kere huylanmıştı. Susmak, durmak bilmiyor, deli gibi komşu eve doğru atılıyordu...

Balkondaki adam artık iyiden iyiye sinirlenmeye başlamıştı. İçinden «Şimdiye kadar yolunda giden işlerimi bu hınzır köpek mi bozacak» diye söylendi. İşte bitişik evin odalarından birinde bir ışık yanmıştı. Birisi pencereyi açarak dışarıya eğildi ve ev sahibinin sesi duyuldu: «Sus Tosun sus! Mahalle halkını uyandıracaksın...» Fakat köpek yatışmak şöyle dursun havlamasını, ulumasını gitgide arttırıyordu. Komşu nihayet pencereden çekildi ve az sonra üzerinde bir ceket olduğu halde bahçede göründü. Söylene söylene köpeğin yanına gidip onun zincirini çözdü. Köpek de zaten bunu bekliyordu. Bir ok gibi iki evin bahçesini ayıran alçak duvarın üzerinden atlıyarak adamın gizlenmiş olduğu balkonun altında soluğu aldı, yukarıya tırmanmak istermişcesine iki art ayağı üzerine dikilerek çılgınca havlamaya devam etti. Köpeğin davranışı komşu evin sahibini iyice kuşkulandırmıştı «Ne var Tosun, ne oluyor?» diye duvarın dibine kadar yaklaştı. Balkondaki adam hemen yere uzandı. Fakat demir parmaklıklar onu gizlenmeye kâfi gelmiyordu, üzerine ışık vurduğu anda görüleceği muhakkaktı. Kendi kendine «Kapana kısıldık» diye mırıldandı. «İnşallah üzerime cep feneri tutmak kimsenin aklına gelmez.» Köpeğin delicesine havlaması o sırada sokaktan geçmekte olan bekçiyi de meraklandırmıştı. Hasan efendi kızının geceyi Ülkü'ler-

de geçirdiğini ve evde başka kimsenin bulunmadığını bildiğinden zaten bu dolayları daha iyi kollamak lüzumunu duyuyordu. Duvarın dibinde Tosuna seslenen komşuyu da görünce «Ne var, ne oluyor burada?» diye bahçeye girdi ve gürültünün geldiği arka tarafa doğru yürüdü. Cep feneri ile evin duvarlarını aydınlatmaya, köpeğin heyecanının sebebini araştırmaya başladı. İşte o zaman balkonda yere yapışırcasına uzanmış olan karaltıyı gördü. Hasan efendi: «Hey kimsin sen, ne yapıyorsun orada?» diye bağırarak balkona doğru yaklaştı. Komşu da ona yardım etmek üzere duvardan atlamış Tosunu zaptetmeye çalışıyordu. O sırada Ülkü ve Gülsüm de uyanmışlar, evin bütün ışıklarını yakmışlardı. Civar evlerde oturanlar birer birer evlerinden dışarı fırlıyorlar, gürültünün geldiği tarafa doğru koşuyorlardı. Balkondaki adam bir anda her tarafının bir sürü insanla sarıldığını gördü. Artık hiçbir kurtuluş ümidi yoktu. Ağır ağır yerinden doğruldu ve bekçinin silâh tehdidi altında kendini balkondan aşağıya sarkıtarak teslim oldu.

Az sonra karakolda yapılan soruşturmada bütün mesele aydınlandı. Adam kendisinin telefonla tehdit edildiğini, bu kimseyi bulmak ve onunla konuşmak için gece yarısı buralara kadar geldiğini ve eve girmeye kalkıştığını söyleyince bu sözlerin doğru olup olmadığını incelemek için Ülkü ve Gülsüm sorguya çekildiler. O zaman iki genç kız bir oyun niyeti ile yaptıkları işin ne kadar kötü sonuçlar doğurmak üzere olduğunu anladılar ve suçlarını pişmanlık duyguları içinde itiraf ettiler. Bir daha da böyle bir şey yapmamaya söz verdiler... En doğrusu da buydu.

DOĞAN KARDEŞ'İN HEDİYELİK KİTAPLARI

Güzel Kitaplar Serisi

Yabancı Meşhur Adamlar	Ciltli	1500	Kr.
Gökten Üç Elma Düştü	»	1000	»
Allah Rahatlık Versin	»	1000	»
Dünyanın Dört Bucağından Dostlar	»	1000	»
Halime	»	1000	»
Willhelm Tell	»	1000	»
Bufalo Bill	»	1000	»
Tabiat Ana Anlatıyor	»	1000	»
Duygulu Dostlar	»	1000	»
Kurtları Yıldıran Kış	»	1000	»
Dede Korkut Masalları	»	1000	»
Hayvan Hikâyeleri	»	1000	»
Kurt Kanı	»	600	»

Dünya Çocuk Romanları

Az Gittim Uz Gittim	500	Kr.
Evvel Zaman İçinde	500	»
Büyük Yazarlar ve Şaheserleri	500	»
Aslan	500	»
Küçük Lord	400	»
Leylek Dede	400	»
Gözlüklü Kedi	400	»
Bir Varmış Bir Yokmuş	400	»
Baharı Getiren Kırlangıç	400	»
Sincaplı Kız	400	»
Çocuklar İçin Görgü	350	»
Gri Şapkalı Adam	300	»
Yaşanmış Hikâyeler	300	»
Çitlembik	300	»
Issız Adada Bir Yıl	300	»
La Fonten (Orhan Veli)	250	»
Sıcak Ülkeler Doktoru	200	»

Faydalı Kitaplar

Nedir? Neden? Nasıl No. 1	400	Kr.
Nedir? Neden? Nasıl No. 2	400	»
Eşyaların Hikâyesi	300	»
Yazının Hikâyesi	300	»
Saatin Hikâyesi	250	»
Işığın Hikâyesi	200	»

GRİBE KARŞI!

Karakış başladı, grip kapıda yolumuzun üstünde. Bir yarenlik size en azından bir gribe malolabilir. Hastalardan, aksıran, öksürenlerden sakınınız, hastalığı alıp iyileşmeye çabalamaktansa korunmak elbette daha akıllıca iş olur. Geçen gün bir dostum muayenehaneme geldi:

— Kâmuran ne olur bize kadar gidelim, bütün ev dadı ile ben hariç herkes yatıyor, Hepsi ateşli, öksürük, aksırıktan perişan oldular, bu pis havada muayenehaneye getirmeye cesaret edemedim, ben de ayakta sallanıyorum.

— İsabet ki getirmemişsin, ateşli kimse sokağa çıkmamalı. Haydi gidelim.

— Teşekkür ederim.

Aman Allahım ev değil, okul revirine dönmüş. 6 nüfuslu ailenin 4'ü yatakta, sobaları yakmışlar, oda hamam gibi 27 derece. Hepsini teker, teker muayene ettim.

— Zatürree değiller her halde?

— Hayır, hepsi de grip.

— Nasıl olmuş?

— Birbirlerinden almışlar, görmüyor musunuz, burunları akıyor, ateşleri var, öksürük aksırıktan kırılıyorlar.

— Şimdiye kadar hangi ilâçları aldınız?

— Sıcak limonlu ıhlamurla aspirin içiyoruz.

—İsabet ediyorsunuz, yalnız odalarınız hem havasız, hem de çok sıcak.

— Peki ne yapalım?

— Yatak odalarını bu kadar fazla ısıtmayınız, titremeyecek kadar ılık bir odada ısınınız ısıtıcı şeyler giyip yatmak, sıkı sıkı örtünmek, sobanın burnunda yatmaktan çok daha sağlığa uygundur.

— İlâç olarak başka neler almalıyız?

— Hepsinin ateşi var, aspirinli, piramidonlu, C vitaminli ilâçlar, öksürük şurupları ve bir de ateş düşüren grip virüsünü yok eden antibiyotikleri alacaksınız.

— Ne zaman sokağa çıkacaklar?

— Üç gün ateşiniz düşmüş olmalı.

— Peki doktor, ya biz ne yapalım, zavallı dadı da ben de bitik haldeyiz.

— Vitamini bol olan portakal suyu içiniz, portakaldaki C vitamini hem gribe karşı koymanıza yardım eder, hem de hastalığı çabuk geçirmenize iyileşme devresinin kısalmasına. Kahvaltıda bal yiyiniz.

— Bal da mı C vitamininden zengin?

— C değil ama B vitamini bol, vücudu korur. Ürpermeye mi başlıyorsunuz, bir aspirin alınız.

— Aspirin mideme dokunur.

— Biraz bikarbonatla içerseniz birşey olmaz; ve bir de terleyiniz.

— Terlemenin faydası ne?

— Ter hastalığın vücutta biriktirdiği zehirlerin atılmasını 10 defa hızlandırır.

— Kolay, kolay da terlenmiyor?

— Terlemek için yatağa giriniz, üstünüzü sıkı, sıkı örtünüz, iki tarafınıza iki sıcak şişe koyunuz, uyandığınız zaman kan ter içinde kaldığınızı fakat rahatlayıp ayağa kalktığınızı göreceksiniz.

— Kolay tedavi, yapılmıyacak şeyler değil, üstelik yakalanmamak için, ıhlamur bal portakal suyu, böyle korunmaya can kurban.

Dr. Kâmran ŞENEL

TEZATLAR ÜLKESİ İZLANDA

Buzullar ve yanardağlar diyarı İzlanda, kısaca «Tezatlar Ülkesi» diye tanımlanabilir. Kuzey Kutup Dairesinin hemen altında bulunan Avrupa'nın bu en kuzey adasında iklim oldukça ılımandır. Buna sebep kıyıları başından başa yalıyarak geçen Gulf Stream sıcak su akıntısıdır. Bu yüzden adanın başkenti, dünyadaki en kuzey-

deki başkent Reykjavik de ocak ortalaması —1°, temmuz ortalaması da 11° kadardır. İşte bu sebeplerden ötürü buraya «Tezatlar Ülkesi» denmektedir. Yanardağlarla, buzullar, ateşle su yanyana, bir arada bulunur.

Avrupa kıtasının en kuzeyindeki bu adada sayısız sıcak su kaynakları vardır. Başkent Reykjavik'de evlerin ve ayrıca muz, ananas, çilek, üzüm ve sıcak ülke bitkilerinin yetiştirildiği çiçek, sebze ve meyva limonluklarının ısıtılmasında bu doğal sıcak sulardan faydalanılır. Ünlü «Stori Geysir» (Büyük gayzer) sıcak suları 6000 m.'ye kadar fırlatır. Yeryüzünün başka taraflarında görülen bu türlü tabiat olayları da bu adla anılmaktadır.

Buzullar ve Yanardağlar:

Kışın İzlanda'daki koy ve körfezleri kutuplardan gelen buzlar istilâ eder. Dağlık bölgeler sürekli karlar ve buzullarla örtülür. Bunlara karşıt olarak adadaki 100 den fazla etkin yanardağ zaman zaman patlar karlı tepelerden ateş ve kızgın küller püskürür. Bu sırada koca man buz parçaları kopup önlerine çıkan her şeyi sürükliyerek yamaçlardan ovalara yuvarlanırlar. İzlandalılar buna sürekli karların patlaması derler.

Adanın güney-doğusunu Avrupa kıtasının en büyük buzulu kaplar. Vatnajökull adı verilen bu buzul 8400 km²'lik bir alana yayılmıştır. Bu buzulun altında ise birçok yanardağ bulunur. Myrdalsjökull buzulunun da altı yanardağ doludur. Sık sık püsküren bu volkanlar bilginlerin ilgisini çekmiştir. Birçok İzlandalı ve yabancı araştırıcılar buzla ateşi bir arada görmek ve incelemek için buralara sık sık geziler yaparlar.

Ülkenin beşte dördü oturmaya elverişli olmayan dağlık topraklarla kaplıdır. Avrupa'nın nüfus yoğunluğu en az olan ülkesi İzlanda'dır. Kilometre kareye 1,5 kişi düşer. Ada nüfusu 180.000'dir. Bunun % 70'i şehir ve kasabalarda toplanmıştır. Başkentin nüfusu 75.000'dir.

İzlanda halkının yüzde 30'u tarımla, yüzde 20'si balıkçılıkla, uğraşır, yüzde 30'u ise sanayi, ticaret, taşım ve haberleşme işlerinde çalışır. Demiryolu bulunmayan ada, at, araba yolculuğundan hava yolculuğuna geçilmiştir. İzlanda'nın ufak tefek fakat dayanıklı ve çevik atları çok meşhurdur. Ülkenin iç kısmını görmek istiyenler, otomobil yollarının bulunmadığı yerlere bunlarla gidebilirler.

Kuruluş Tarihi

Bu modern demokrat ülkenin ilginç özelliklerinden biri de hiçbir milletle savaş etmemiş olmasıdır. Ayrıca 18. yüzyıl sonlarındanberi okuma yazma bilenler nüfus yüzdesinin büyük bir kısmını teşkil etmektedir. İzlanda halkı bugünkü egemenliğini hürriyet aşkına borçludur.

Ada, 9. yüzyılda Norveç'ten denize açılan Vikingler tarafından keşfedilmişti. Norveç kıralının baskı idaresinden hoşlanmıyan bazı kabile şefleri ailelerini ve mallarını alarak anavatanlarından ayrıldılar.

Adaya ilk yerleşen Ingolfur Arnarson bir kan davası yüzünden vatanından ayrılmıştı. Köşkünün salonundaki direkleri söküp yanına almıştı. İzlanda kıyıları görününce bunları denize atarak karaya vurdukları yerde yerleşmeye and içti. Reykjavik diye adlandırdığı bu yer bugün İzlanda'nın başkentidir Reykjavik gerçekte «Buharlı Köy» demektir. Buna da sebep etrafta pek çok sıcak su kaynağının bulunmasıdır.

Adaya o kadar çok göçmen geliyordu ki, 60 yıl içinde yerleşmeye elverişli her yer doldu. Gelenlerin çoğu Norveçliydi. İsveçliler, İngiliz ve İrlandalılar da, zaman zaman geliyordu.

Böylece İzlanda aynı zamanlarda gelen kişiler tarafından nüfuslandırıldı. Çok geçmeden ülkede, çeşitli milletlerin bağlanmaları gereken birtakım kanunların yokluğu duyulmaya başlandı. Norveç kıralının adayı egemenliği altına almak istemesi kanunların çıkışını büsbütün çabuklaştırdı.

930'da kanunlar kabul edildi. Bunlar İzlanda'nın hür ve bağımsız bir devlet olduğunu belirtiyor ve bir parlamento kurulmasını emrediyordu. Bu parlamento Avrupa'daki en eski meclistir.

İzlandalılar devletlerinin temelini atmaya çalışırlarken bir yandan da Viking'lerin açtığı yoldan giderek denizlere açılıyorlardı. Böylece Eric başkanlığında Grönland'a küçük topluluklar gidip yerleşti. Kuzey Amerika'yı ilk defa keşfeden Eric'in oğludur. M. S. 1000 yıllarında bulduğu bu ülkeye Vinland (Asmalar Ülkesi) (orada üzüm ve buğdayın kendi kendine yetiştiğini gördüğü söylenmektedir) adını vermiştir.

İzlanda Edebiyatının Altın Çağı

Adaya yerleşme devirlerinde İzlandalıların yaşayış ve maceraları 12 ve 13. yüzyılda yazılan saga denilen hikâye kitaplarında anlatılmaktadır. Bunlar Ortaçağ Avrupasının en önemli edebiyat eserleri arasındadır. İzlanda edebiyatı bu devirde altın çağını yaşamıştır. İzlanda dili 13. yüzyıldan beri bu kitaplardaki şekliyle kalmıştır. Bu edebiyat geleneği bugün de devam etmektedir. Bugün İzlanda nüfus başına en çok kitap çıkarılan ülkedir.

DENİZ DİBİNDEN DÜNYA TURU

1519 yılında beş İspanyol gemisi 240 kişiyle birlikte Baharat Adalarını aramak üzere yelken açtı. Filoya Portekizli bir gemici, Ferdinand Magellan kumanda ediyordu. Magellan daima batıya gidilirse bu adaların bulunacağına inanıyordu.

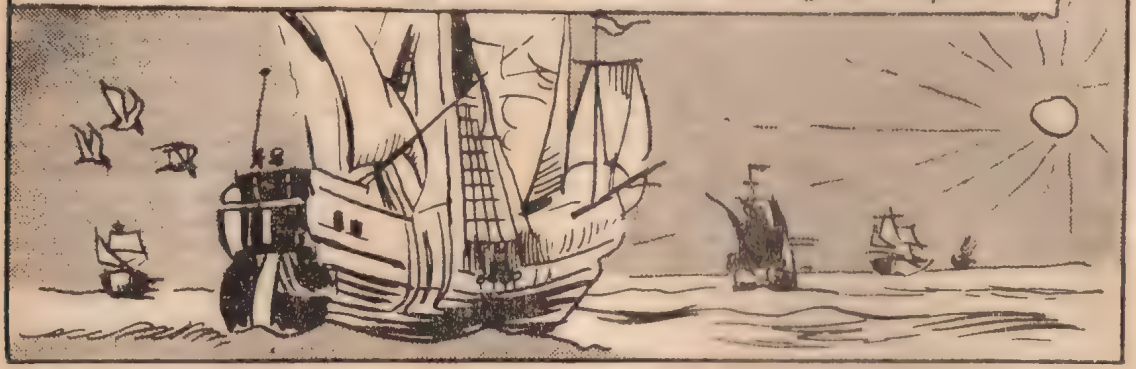

Denize açılınca bir takım güçlükler ortaya çıktı. Filoda açlık ve isyanlar başgösterdi. 1521 de Filipin adalarına vardıklarında Magellan yerlilerle yapılan bir çarpışmada öldü.

1519 da yola çıkan beş gemilik filodan 1522 de yalnız bir gemi İspanya'ya dönebildi. Gemideki açlıktan kemikleri çıkmış 18 gemici dünyanın etrafını dolaşan ilk insanlardı.

16 Şubat 1960 da Amerikan atom denizaltısı Triton New York açıklarından suya daldı Gemi Magellan'ın tuttuğu tarihî yoldan gidecekti.

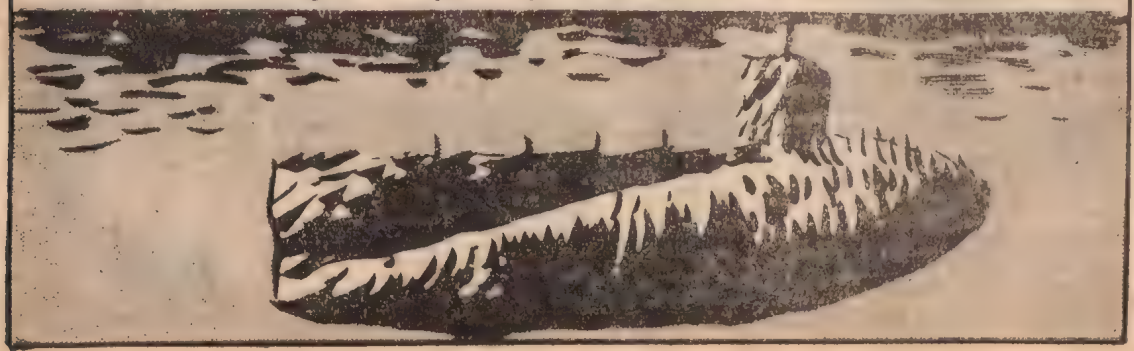

Triton'un mürettebatı 183 kişiydi. 17 Şubatta Kaptan Edward Beach mikrofonun başına geçip tayfalarına emirler vermeğe başladı

Arkadaşlar, amacımız dünyanın etrafını dolaşmak. Dört yüzyıl önce Magellan'ın tuttuğu yoldan gideceğiz. Yalnız bu işi su altından başarmağa çalışacağız.

Triton, okyanusun derinliklerine daldı ve güneye doğru ilerlemeğe başladı. Şubatın 24 ünde kaptan periskopla etrafı incelerken, denizden dışarı fırlamış volkanik kayalar gördü.

Bunlar St. Paul kayalıkları. Dünyanın etrafını dolaşma seferimiz için burayı başlangıç noktası olarak alıyoruz.

Birkaç saat sonra denizaltı ekvatoru aştı. Gemiciler ekvatoru geçme töreni hazırlamışlar, kendi aralarında eğleniyorlardı.

Arkadaşlar, aramızda acemi kurbağalar var. Denizler Kıralı böylelerinin ekvatoru aşmasına izin vermez.

Ekvatoru hiç geçmemiş gemicilere acemi kurbağa diyorlardı.

Yüce Kıral gemide işte bu acemi kurbağayı bulduk.

Onu şu tekneye sokun çıkarın ve başını tıraş edin. Böylece o da usta kurbağalar arasına karışsın.

Triton, okyanusun yeşil derinliklerinde ilerlerken tayfası da aldığı emirlere göre günlük işlerini yapıyorlardı.

Gemide altı gözlemci vardı. Bunlar, uzun bir süre deniz dibinde kalmanın tayfalar üzerindeki etkilerini gözliyerek, kaydediyorlardı

Arkadaşlar, yarın cuma. Kaptan öğleden sonra teftişe çıkacak. Kullandığınız âletler, üstünüz, ayakkabılarınız temiz, pırıl pırıl olmalı.

İçinde bir huzursuzluk var mı? Su üstünde olmayı istediğin zamanlar oluyor mu?

Hiç aklımdan geçirmemiştim. Aşağıda yapılacak o kadar çok işim var ki, böyle şeyleri düşünmeğe fırsat bulamadım.

Tayfalar boş zamanlarında durmadan okuyorlardı.

Çoğu terfi etmek için teknik kitaplar okuyorlar. Ayrıca kütüphanecinin dediğine göre Magellan'ın yolculuğundan söz eden her kitap okunuyormuş.

Martın 1 inde denizaltının doktoru kaptana kötü bir habe rverdi.

Radarcı safrakesesi krizi geçirdi. Eğer daha şiddetlisi tutarsa gemide tedavisi için gereken röntgen cihazımız yok.

Birkaç saat sonra, ortaya başka bir problem çıktı.

İskandil bozuldu, kumandanım.

İskandil denizin derinliğini ölçen âlettir. O çalışmayınca Triton'un deniz altındaki kayalıklara çarpması işten bile değildi. Adamlar onarmak için harıl harıl çalışıyorlardı.

Bozukluk işte burada. Şu kristaller patlamış.

İskandil onarıldı. Fakat 3 Martta radarcı sancılar içinde kıvranmağa başladı.

American, Macon gemisi Montevideo limanında demirli. Ona bizi bulmasını ve yüzeye çıkmak pahasına da olsa radarcımızı gemiye almasını radyoyla bildirelim.

İki gün sonra gemiler karşılaştı. Kaptan tayfanın yüzeye çıkmasını önliyecek bir çare düşünmüştü.

Su geçirmez elbiseler giydirin ve can kurtaran yeleklerine güzelce sarın. Artık baş kaportadan geminin güvertesine çıkabilir.

Triton, baş kaportası sudan çıkıncaya kadar yükseldi. Radarcı dışarı çıkar çıkmaz kendisini Macon'un kayığı aldı.

Kapaklar kapatıldı ve Triton tekrar daldı.

Tayfayı yüzeye çıkarmadan, denizaltıdan bir gemiye adam nakletmek denizcilik tarihinde belki de ilk defa oluyor.

7 Martta Triton güney Amerika'nın en güney ucu olan Horn Burnu'ndan geçiyordu.

Bir denizcinin böyle önemli bir burnu görmeden geçmesi olacak şey değil! Periskobu çıkarın.

Gemide herkesin görebilmesi için denizaltı burnu iki defa dolaşmak zorunda kaldı.

İyi ki Magellan'ın devrinde yaşamamışım. Şu burnu yelkenli teknelerle geçmeğe kalkışmayı bir düşünün!

Nisan'ın 1 inde Triton Büyük Okyanus sularına girdi. Filipin Adalarında Magellan Körfezinde periskop dışarı çıkarıldı. Yüzeyde bir yerli kayığı olduğunu gösteriyordu.

Triton batıya doğru gidiyordu. Hint Okyanusuna girdi. 25 Nisanda tekrar Atlas Okyanusu sularındaydı.

İşte tekrar St. Paul kayalıklarına vardık. Yani yeryüzünü su altından dolaştık.

Triton, yine su altından, İspanya'da Kadiz'e yöneldi. Atlantiği aştı. 10 Mayısta New York açıklarında ilk defa yüzeye çıktı.

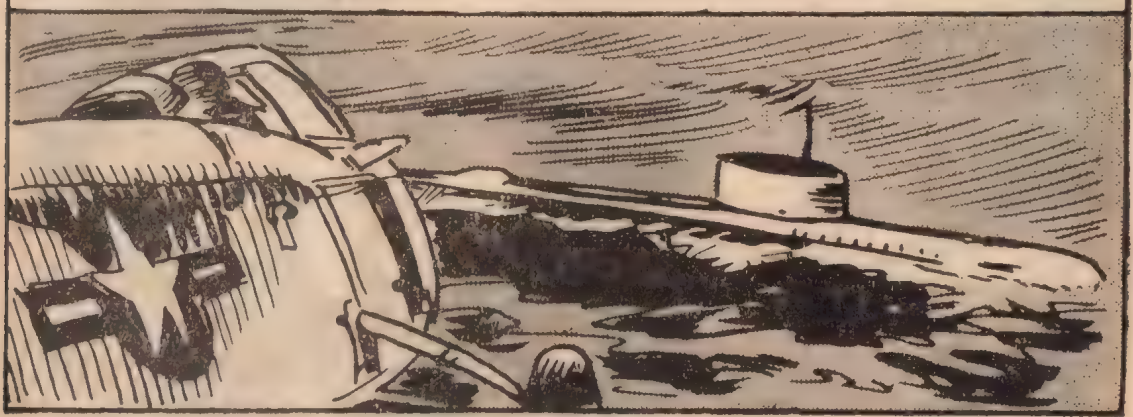

Atom denizaltısı dünya etrafındaki bu yolculuğunda tam 41.500 millik yol almıştı. Bunun 30.708 mili Magellan'ın rotası üzerindeydi. İspanyollar dünya turunu üç yılda bitirebilmişlerdi. Halbuki Triton bu işi 84 günde başarmıştı.

LA MANÇHA'LI DON KIŞOT

Yazan : **Cervantes** Çeviren : **Gülen Olut**

ÇOK eskiden, İspanya'da La Mancha'nın bir köyünde eski şövalye edebiyatına âşık bir adam vardı. Bu kitapları o kadar çok seviyordu ki, bu yüzden en büyük zevki olan avlanmaktan vazgeçtiği gibi evde yapması gereken bir takım işleri olduğunu da büsbütün unutmuştu. Kitaplara kendini öylesine vermişti ki, gündüzün ve gecenin farkında bile değildi. Sonunda, az uyumaktan ve durmadan akıllara durgunluk verici şeyleri çok okumaktan adamcağızın üstüne bir tuhaflık geldi. Gerçekle, hayali birbirinden ayırt edemez oldu.

Kafası okuduğu, sihirler, büyüler, harpler, düellolar, kavgalar ve diğer gerçekleşmesi imkânsız çılgınlıklarla dolmuştu. İşin kötüsü bunların doğru olduğundan en ufak bir şüphesi bile yoktu.

Nihayet, aklını büsbütün yitirdi ve çok garip bir fikre saplandı. Hem kendi onuru, hem de insanlığın yararı için bir gezgin şövalye olması gerektiği kanısına kapıldı. Zırhını giyip, atına binerek yeryüzünü dolaşmaya çıkacak, serüvenden serüvene koşacak, kitaplarda zevkle okuduğu eski şövalyelerin kahramanlıklarını uygulamak fırsatını bulacak, kılıcıyla kötülüklere ve haksızlıklara uğrayan zavallıların hakkını koruyacak, gözünü budaktan sakınmaksızın tehlikelere atılarak ölümsüz bir ün kazanacaktı.

İlkin böyle yüce bir şövalyeye yaraşır bir ad düşünmeye başladı. Tam 8 gün bunun için kafasını yordu. Sonunda kendine La Mancha'lı, Don Kişot adını verdi. Sonra büyük dedesinden kalma eski zırhı giyindi sıska atı Rozinante'nin sırtına binerek serüvenler peşine düştü.

Sancho Panza adlı çalışkan dürüst bir köylüyü de yanına seyis aldı. Bu adamcağızın tek kusuru, pek zeki olmamasıydı. Don Kişot, ona yapacağı büyük işleri öylesine içten inandırıcı bir dille anlattı, öyle göz kamaştırıcı sözler verdi ki, zavallıcık evini barkını bırakıp şövalyeyle birlikte gitmeğe ve ona seyis olmaya karar verdi. Don Kişot seyisine kendine canla başla hizmet etmesi gerektiğini tembihlemişti. Zira her an bir fırsat çıkabilir ve göz açıp kapayıncaya kadar bir adayı ele geçirebilirler böylece Sancho da adada vali olarak kalabilirdi.

Seyis Sancho Panza'nın atı yoktu. Uzun serüvenlere eşekle katılacaktı. Don Kişot, bu konuda da epeyce düşündü. Okuduklarını göz önüne getirerek, gezgin şövalyelerin seyislerinin eşeğe binmesinde bir sakınca olup olmadığını hatırlamağa çalıştı. Sonunda rastladığı ilk saygısız şövalyeyi atından indirerek, hayvanı seyisine hediye etmeğe karar vererek, Sancho'nun eşeğe binmesini uygun gördü.

Don Kişot'un her şeyinin tamam olması için aşkla bağlanıp adına türlü yararlıklar yapabileceği bir hanımefendi bulması gerekiyordu. Zira şövalyelik kurallarınca kalbi boş bir şövalye, yapraksız, meyvasız bir ağaca veya ruhsuz bir vücuda benzerdi. Bu arada bitişik köydeki genç, güzel bir kız aklına geldi. Bir zamanlar onu sevmişti ama kızın bundan haberi olmamıştı. İşte bu köylü güzelini düşüncelerinin hanımı olarak kabul etti ve ona Toboso'lu Dulcinea adını verdi.

Bütün gereken şartları böylece yerine getirdikten sonra, Don Kişot, seyisini de alıp yola çıktı. Başlarından pek çok gülünç, eşine rastlanmamış, aynı zamada korkunç ve akla gelmiyen, garip maceralar geçti.

Bu serüvenlerin tümü «Cesur ve Akıllı Gezgin Şövalye La Mancha'lı Don Kişot'un Tarihçesi» adlı kitapta okunabilir.

Burada Don Kişot'un üç serüvenini okuyacaksınız: Bunlar. «Yeldeğirmenleriyle Savaş,» «Don Kişot'un iki koyun Ordusuyla savaşı.» «Mambrino'nun Miğferini Ele Geçirmesi.»

• • •

YELDEĞİRMENLERİ İLE SAVAŞ

Don Kişot ve seyisi Sançо Panza'nın serüven aramak için yola çıktıkları ilk gün sabahtan akşama kadar yol aldıkları halde başlarına anlatılmaya değer hiçbirşey gelmedi. Don Kişot öfkesinden küplere binmişti. Çünkü yenilmez kuvvetini deniyebileceği biriyle hemen karşılaşmak için sabırsızlanıyordu.

Akşama doğru, bir açıklıkta sıralanmış otuz kırk kadar yeldeğirmeni gözlerine çarptı. Don Kişot onları görür görmez heyecanla seyisine şunları söyledi.

«Talih, işlerimizi umduğumuzdan iyi yoluna koyuyor. Bak! Dostum Sançо Panza, şuradaki

kırk kadar korkunç canavarı görüyor musun? Onlarla savaşıp, hepsini kırıp geçireceğim. Malları bizim olacak, böylece zenginleşeceğiz. Çok yaman bir savaş olacak, bu kötü tohumu yeryüzünden kaldırarak büyük bir sevap işliyeceğiz.

«Hangi devler?» diye sordu Sanço Panza.

«İşte şurada gördüklerin, baksana upuzun kolları var» dedi efendisi, «Bazı türlerin kolları 10 metreyi bile geçer.»

«Ne olur böyle demeyin» dedi Sança Panza. «Bunlar dev filan değil. Sizin kol sandığınız şeyler yeldeğirmenlerinin kanatları. Bunlar rüzgârla dönerek değirmenin taşını hareket ettiriyorlar.»

«Şimdi iyice anlaşıldı» dedi Don Kişot «sen şövalyelerin başlarından geçen serüvenlerle ilgili hiçbirşey bilmiyorsun. Onlar dev. Eğer korkuyorsan bir kenara çekilip dua et. Ben gidip onlarla amansız bir savaşa girişeceğim.»

Böyle diyerek atı Rozinante'yi mahmuzladı. Arkasından, onların dev değil de yeldeğirmeni olduğunu söyleyip duran Sanço'nun bağrışlarına hiç aldırış etmiyordu.

Dev olduklarına öylesine inanmıştı ki, değil uşağının sözleri, gözleriyle gördükleri bile gerçeği kabul etmesine yaramıyordu.

Artık iyice yaklaşmıştı. Avazı çıktığı kadar bağırdı.

«Kaçmayın korkaklar, dedi âdi mahlûklar. Size maydan okuyan bir tek şövalye.»

Bu sırada rüzgâr arttığından yeldeğirmenleri hızlı hızlı dönmeye başladı.

Bunu görünce Don Kişot şöyle söylendi:

«Büyük dev Briareus'unkinden kat kat fazla kollarınız var ama yine de beni dize getiremiyeceksiniz.»

Uğruna canını adadığı Dulcinea'dan kendisine yardım etmesini diliyerek kalkanıyla vücudunu iyice örttü, mızrağını çekti. Rozinante'yi mahmuzlıyarak önüne gelen ilk değirmene saldırdı.

Mızrak saplanınca kanat büyük bir hızla dönmeye başladı. Mızrak parça parça oldu. Bu arada atı ve biniciyi de kaparak döndürüp uzaklara fırlattı.

Sanço Panza eşeğini dürtükliyerek yardıma koştu ama vardığında efendisinin kımıldıyacak hali yoktu. Rozinante ile öyle bir çarpışmıştı ki, pestil gibi yere uzanıp kalıvermişti.

«Sakalım aşkına» diye söylendi. Sanço, «Size böyle bir şeye kalkışmamanızı söylememiş miydim? Bunlara yeldeğirmeninden başka birşey diyenin kafasında yeldeğirmeni olması gerekir.»

«Sakin ol, Sanço» dedi Don Kişot, «Dünyada savaşlarla ilgili şeylerden çok sürekli olarak değişen hiçbir şey yoktur. Görmüyor musun bir büyücü (onun bana garazı vardır,) beni kazanacağım yüce zaferden yoksun etmek için nasıl da o devleri yeldeğirmenleri yapıverdi. Ama onun kötülükteki bütün ustalıkları kılıcımın üstünlüğünü gölgeliyemez.»

Sanço :

«Tanrı, bozmasın» diyerek efendisinin ayağa kalkmasına yardım etti. Bu şiddetli çarpışmadan omuzları öne çöken Rozinant'ın sırtına bindirdi.

Başlarından geçen tatsız serüven üstünde konuşa konuşa dağların arasından geçen bir geçide vardılar. Don Kişot'un korktuğu gibi burada serüvenlerle karşılaşmak pek mümkün değildi. Zira çok işlek bir yerdi.

• • •

KOYUN ORDUSUYLA SAVAŞ

Günün birinde, Don Kişot'la seyisi her zamanki gibi serüven peşinde koşarlarken, uzaklarda kocaman bir toz bulutunun havaya yükseldiğini gördüler.

Don Kişot Sanço'ya dönerek:

«Sanço, bugün, talihin bana sakladığı en büyük nimet oraya çıkacak. Pazu kuvvetimi gösterebileceğim gün gelip çattı. Öyle büyük işler yapacağım ki, ünüm kitaplarda ölümsüzleşecek. Sanço şuradan yükselen bulutu görüyorsun ya? Onu kaldıran ne biliyor musun? Sayısız milletin katıldığı kocaman bir ordu.»

«Eğer dediğiniz gibiyse» dedi Sanço, «Orada iki ordu var. Zira şu taraftan da onun kadar bir toz bulutu yükseliyor.»

Don Kişot dönüp baktı. Doğru olduğunu görünce pek sevindi. Onların ovaya birbirleriyle savaşmaya gelen iki ordu olduğu kanısındaydı.

Gerçekte, gördüğü toz bulutunu iki ayrı yoldan gelen bir koyun sürüsü kaldırıyordu. Bulut öylesine kalındı ki, ne olduklarını çok yaklaşmadan anlamak imkânsızdı. Ama Don Kişot'un onların iki ordu olduğundan hiç şüphesi yoktu. Sanço da inanmıştı.

«Şimdi ne yapacağız efendim?» diye sorup duruyordu.

«Ne yapacağız» dedi Don Kişot, «Tabii ki, zayıf, tarafa yardım edeceğiz. Şunu bilmelisin ki, Sanço karşıdan gelenler büyük Trapobana adasının imparatoru Alifamfaron'un ordusu, arkamızdan gelenler de düşmanları Garamantes kıralı, Çıplak kollu Pentapolin'in ordusudur. Savaşlarda kolunu zırhıyla kapamadığı için bu adla anılır.»

Sanço, «Bu iki prens acaba

niçin birbirlerinden bu kadar nefret ediyorlar ?» diye sordu.

Don Kişot:

«Düşman olmalarına sebep» dedi. «Bu Alifamfaron saldırgan, hain bir adamdır sonra Pentapoli'nin kızına da aşıktır. Babası kızını böyle bir adama vermek istemiyor.»

«Sakalım adına yemin ederim ki,» dedi Sanço, «Pentapolin haklı. Ona bütün gücümle yardım edeceğim.»

«Bu» dedi. Don Kişot, «Senin boynunun borcu. Zira savaşta haklının tarafını tutmak için bir kimsenin şövalye olması gerekmez.

«Ben de biliyorum, ama» dedi. Sanço, «Şu eşeği döğüşten sonra bulabileceğin bir yere bırakmalıyım. Galiba, bu hayvanla savaşa girmek şövalyelik kaidelerine uymaz.»

«Doğru» dedi Don Kişot, «Onu kendi haline bırak» zararı yok kaybolursa kaybolsun, bu savaşı kazanırsak elimize bir sürü yağız at geçecek galiba. Rozinanteyi bile değiştireceğim. Şimdi beni iyi dinle. Sana iki ordunun da bellibaşlı şövalyelerini tanıtayım. Her şeyi en ince noktasına kadar görüp bilmen gerekiyor. Gel, şu tepeye çıkalım. Oradan iki tarafı da görebiliriz.

Don Kişot tepeye çıkınca hayalinde canlandırdığı şeyleri sayıp dökmeye başladı:

«Şuradaki sarı zırhlı şövalye, hani kalkanının üstünde bir genç kızın ayaklarının dibine uzanmış taçlı bir aslan olanı, gümüş köprünün sahibi, yiğit Laurcalio'dur. Sağ yanında duran dev gibi adam da, Arabistan kıralı Boliche'li Brandabarbaray'dır. Zırhı yılan derisindendir. Söylendiğine göre elindeki kalkan da Samson'un yerle bir ettiği tapınağın kapılarından biridir. Şimdi gözlerini bir de öteki tarafa çevir. İlk gördüğün zırhı mavi, Yeşil beyaz ve sarı parçalara bölünmüş olanı, ömründe yenilge nedir bilmeyen yeni Biscay Prensi Timonel'dir.»

Don Kişot iki taraftaki şövalyeleri silâhları, armaları ve en ince özelliklerine varıncaya kadar her şeyi teker teker anlatmaya kendisini öylesine kaptırmıştı ki, gerçekle ilişkisi kesilmiş kendi hayal dünyasında yaşamaya başlamıştı.

Bu arada, Sanço Panza, efendisini şaşkın şaşkın dinliyordu. İkide bir o şövalyeleri, devleri seçebilmek amacıyla gözlerini uzaklara dikiyordu ama anlatılanlara benzer hiçbirşey göremiyordu.

Nihayet dayanamadı.

«Bunlar adam mı, dev mi, şövalye mi neyse hepsini şeytan alsın. Hiç birini göremiyorum. Sakın yine dün akşamki gibi hayaletler olmasın» dedi.

MANİSA'LI KARDEŞLER

İlköğretim haftası dolayısiyle Manisa'da, İlkokulları arasında yapılan bir yazı ve şiir yarışmasını kazanan kardeşler eserlerini bize de yolladılar. Yapı ve Kredi Bankasının Manisa Şubesi tarafından Doğan Kardeş.e 1 yıllık abone kaydedilen bu kardeşlerden Selma Gönüldinç birinci, İlhan Egelioğlu ikinci, Kâmile Güney ise üçüncü olmuşlar. Manisa'lı kardeşler Doğan Kardeş'i çok seviyor, çevrelerinde de sevdiriyorlar. Geçen aylarda bir sınıf toptan Doğan Kardeş'e abone olmuştu. Yarışmayı kazanan kardeşleri candan kutluyor, birincilik kazanan şiiri burada yayınlıyoruz.

O K U L

Okula başladığım gün,
Hiçbir şey bilmiyordum.
Öğretmen kapısını
Çalmadan giriyordum.

Öğretmen ders verirken,
Bir aralık uyudum.
Çocuklar bağrışarak toplandılar karşıma,
Öğretmen bağırınca geldi aklım başıma,

Akşam eve gelince,
Anneme şikâyet ettim.
Okuldaki dersleri
Sevmiyorum ben dedim.

Ama alfabe hoştu,
Nasıl bırakırdım ben,
Hele o (H) harfini
Sanıyordum merdiven.

Fakat büyüdüm şimdi,
Seviyorum dersleri.
Artık benzetmiyorum,
Merdivene harfleri...

Selma GÖNÜLDİNÇ

Mehmet Ali & Akşamsefası

Don Kişot,

«Sen neler söyleniyorsun» dedi. «At kişnemelerini, borazan trampet seslerini de mi duymuyorsun?»

«Hayır» dedi Sanço. «Ben bir sürü koyunun melemesinden başka birşey işitmiyorum.»

«Tamam, Sanço» dedi Don Kişot, «Demek çok fazla korktun. Görüyorum ki, ödün patlıyor. En iyisi sen yolumuzun üstünden çekil. Ben yardım edeceğim tarafa tek başıma zafer kazandırabilirim.»

Rozinante'yi mahmuzlıyarak, yıldırım hızıyla ileri atıldı.

Bu sırada Sanço arkasından avazı çıktığı kadar şöyle seslenıyordu.

«Ne olur, geri dönün efendim. Tanrı aşkına geri dönün. Saldıracağınız ordu değil, koyun sürüsü, yün, et yığını. Bu ne çılgınlık! Bak ortalıkta ne dev var ne şövalye ne kalkan ne de silâh. Bu yaptığınız nedir?

Ama Don Kişot bunları duymadı bile.

«Göreyim sizi şövalyeler, çıplak kollu, yigit Pentapolin'in sancağı altında savaşanlar, arkamdan gelin. Gelin de düşma-

nından onun öcünü nasıl çarçabuk aldığımı görün.» diyerek koyun sürüsüne daldı ve gerçekten can düşmanlarıyla karşılaşmış gibi kılıcını kıyasıya iki yana sallamaya başladı.

Sürünün çobanları ilkin koyunlara dokunmaması için epeyce bağırdılar, çağırdılar. Fakat sözlerinin hiçbir etkisi olmadığını görünce, sapanlarını çıkarıp onu bir güzel taş yağmuruna tuttular. Yumruk büyüklüğünde taşlar kafasına indiği halde hiç aldırış etmiyor,

«Ey, mağrur Alifamforan nerdesin? Çık ortaya, korkma, ben yalnızım, seninle teke tek çarpışacağız. Cesur Pentapolin'e yaptıklarına pişman edeceğim seni» diyerek koyunlar arasında dolaşıyordu.

Bir ara kocaman bir taş boynuna çarparak iki kaburgasını içine çökertti. Canı çok acımıştı. Öldürücü bir yarası olduğu kanısındaydı. Aklına daima yanında taşıdığı sihirli yağ geldi. Hemen testiyi ağzına dikti. Ama daha bir yudum içmeden eline inen bir taş hemen testiyi parça parça etti, hem yan dişlerinden dördünü döktü, ayrıca iki parmağını da fena halde yaraladı. Bu iki darbeyi yedikten sonra şövalyecik daha fazla dayanamadı ve atından aşağı düştü.

Çobanlar adamın boylu boyunca yerde yattığını görünce onu öldürdüklerini sanarak sürülerini, sayıları 7'yi bulan ölü koyunu da alarak oradan uzaklaştırdılar.

Bütün bunlar olurken Sanço, o tepede durmuş, efendisinin deliliklerini gördükçe saçını sakalını yoluyor, onunla tanıştığı günü lânetliyordu.

Efendisinin yere serildiğini ve çobanların kaçtıklarını görünce hemen ovaya indi. Don Kişot çok kötü bir haldeydi ama kendini kaybetmemişti.

Sanço, «Size böyle bir şeye kalkışmamanızı söylememiş miydim, efendim» diye ileri atıldı. Savaştığınız bir ordu değil de koyun sürüsüydü.

«Ah, yine o hain» dedi Don Kişot,

«Herşey şu benim düşmanım alçak sihirbazın başının altından çıkıyor. Zira onun gibiler için insanları türlü kılığa sokmak veya büsbütün gözden kaybetmek işten bile değildir. Beni çekemiyen bu sihirbaz da bu savaşta ne büyük bir zafer kazanacağımı görerek, düşman askerlerini koyun yapıverdi. Söylediklerimden şüphe ediyorsan, gerçeği gözlerinle görmek için hemen eşeğine atla ve orduların peşine düş. Buradan epeyce uzaklaşınca tekrar benim sana uzun uzun anlattığım eski şekillerine dönecekler. Ama dur, şimdi gitme, sana ihtiyacım var. Bak bakalım sağ üst çenemde kaç dişim kalmış.»

Sanço parmağını Don Kişot'un ağzına soktu.

«Bu tarafta kaç dişiniz vardı?» diye sodu.

«Dört» dedi öteki. «En dipteki de dahil, hepsi sapasağlamdı.»

«İyi düşünün, efendim» dedi Sanço.

«Dört diyorum, dört, dört,»

«Üstte yarım tane bile yok.» Avucumun içi gibi dümdüz.

«Çok yazık» diye söylendi Don Kişot. «Kılıç kullanmadığım

Sezi Bahadınlı Kardeşten bir Şiir :

KİTABIM

Benim güzel kitabım
Her güzel şey sende var
Her zaman elimdesin
Uyumunca başucumda
Beni beklersin
Elime alınca
Masallar ülkesine
Götürürsün beni
Bu dünyada herşeyi seninle öğrenirim
Öğretmenim, arkadaşım
Güzel kitabım.

Sezi BAHADINLI

kolumu kaybetseydim daha iyiydi. «Şunu aklına iyice yerleştir. Sanço, öğütücü dişleri olmayan bir ağız taşsız değirmene benzer. Ama biz kılıçlarımızla adaleti gerçekleştirmeye çabalayan gezgin şövalyeler her zaman bu türlü felâketlere uğrıyabiliriz. Neyse bunları bir yana bırakalım. Haydi dostum sen öne düş beni istediğin yere götür.

Konuşa konuşa yatacak bir yer bulabileceklerini umdukları bir yol tuttular ve hava kararırken gözlerine bir han ilişti. Don Kişot, bir saray bir köşk bulmuşlar gibi sevindi.

MAMBRİONO'NUN MİĞFERİ

Ertesi sabah Don Kişot'la seyisi ovada yol alırlarken yağmur yağmaya bağladı. Sanço yakındaki bir değirmene sığınmaya can atıyordu ama Don Kişot o taraflara yanaşmıyordu bile. Sağa döndüler ve bir gün önceki gibi ıslak bir yola çıktılar. Kısa bir süre sonra, gözüne bir atlı ilişti. Başında altın gibi parlak bir şey vardı. Şöyle bir bakıp Sanço'ya döndü ve şunları söyledi:

«Bence Sanço, doğru olmıyan tek bir atasözü yok. Zira bunlar ilimlerin anası tecrübelerin ortaya koyduğu sözlerdir. Örneğin bir kapı kapanırsa öteki açılır» sözü özellikle çok doğru. Dünkü savaş serüveninde çaldığımız kapı yüzümüze kapandı. Ama şimdi bizi ondan çok daha kesin bir zafere ulaştıracak kapı ardına kadar açık. Eğer buradan geçmeyi beceremezsem, kabahat benimdir. Yanılmıyorsam bize doğru gelen atlının başında Mambrino'nun miğferi var. Ele geçirmeye yemin ettiğim miğfer...»

«İlkin iyice bakın efendim.» dedi Sanço. «Bu da pestilinizi çıkaracak başka bir çoban olmasın.»

«Sen de insan diye geçiniyorsun.» diye söylendi şövalye. «Miğferle, çobanlar arasında ne gibi bir ilişki kurabiliyorsun.»

«Bilmem ama» dedi Sanço, «Her zamanki gibi çok konuşabilseydim düşüncelerinizde ne

kadar yanıldığınızı ispat ederdim.

«Nasıl yanılmış olabilirim» diye çıkıştı, Don Kişot. «Söyle bakalım karşıdan kır atlı bir şövalye gelmiyor mu? Başında altın miğfer yok mu?»

«Benim gördüğüm, kendiminki gibi boz bir eşeğe binmiş alelade bir adamdan başka bir şey değil. Başında da parlak bir şey var.»

«Tamam» dedi Don Kişot heyecanla, «işte o Mambrino'nun miğferidir. Geri çekil, bizi yalnız bırak. Şimdi göreceksin, bu işin üstesinden çarçabuk gelip, ne zamandır benim olmasını istediğim miğfere kavuşacağım.»

«Uzakta durmaya çalışacağım» dedi Sanço, «Yalnız tekrar söylüyorum. İnşallah giriştiğiniz, altın elde edebileceğiniz bir iştir, koyun yünü değil.»

«Koyunların lâfını etmemeni sana daha önce de söylemiştim. Bir daha böyle bir şeye kalkışırsan, seni eziveririm.»

Sanço efendisinin dediğini yapmasından korkarak sustu.

Don Kişot'un gördüğü atlı ve miğferin gerçek hikâyesi de şöyleydi.

O civarda birbirine yakın iki köy vardı. Bunlardan biri çok küçücüktü. Ne bakkalı vardı ne de berberi. Bir berber iki köyü de idare ediyordu. Çağrılınca, o gün olduğu gibi, pirinç leğenini alıp komşu köye geçiyordu. Bu defaki yolculuğunda birden yağmur yağmaya başlamış adamcağız yeni şapkası lekelenmesin diye traş leğenini başına geçirivermişti. Leğeni öylesine ovup temizlemişti ki, pırıl pırıl yanıyordu.

Don Kişot her gördüğünü kolayca aklını kurcalıyan şövalyelik efsanelerine aktardığından onun kır atlı, altın miğferli bir şövalye olduğunu ısrarla söylüyordu. Berberin iyice yaklaştığını görünce kim olduğunu anlayıp sormadan mızrağını çekip Rozinante'yi mahmuzladı.

«Ya kendini savun, alçak, ya da bana hakkım olan şeyi teslim et» diyerek adamın üstüne saldırdı.

Berber böyle bir şeye uğrayacağını aklının kenarından geçirmediğinden, mızraktan korunmak için kendini yere attı. Ayağa kalkınca da bir geyik çevikliğiyle ve yel gibi koşmaya başladı. Bu arada tıraş leğenini yerden almayı unutmuştu.

Don Kişot'un bu başarıdan koltukları kabarmıştı. Bir süre öyle durdu sonra Sanço'ya miğ-

feri alıp kendisine vermesini söyledi.

Sançó,

«Gerçekten, güzel bir leğenmiş» diyerek efendisine uzattı.

Don Kişot onu hemen başına geçirerek yüzü koruyan kısmını bulabilmek için çevirmeye başladı. Çabaları boşa gidince de şöyle söylendi.

«Bu miğferi yaptıranın mutlaka kafası çok kocamanmış.»

Sançó onu tıraş leğenine miğfer dediğini duyunca kahkahasını tutamadı ama efendisinin bu konularda nasıl öfkelendiğini hatırlıyarak sustu.

«Niçin gülüyorsun Sançó» diye sorunca adamcağız.

«Şey» dedi. «Kafası bu kadar kocaman bir adam oldukça gülünç, sonra bu daha çok berberlerin traş leğenine benziyor.»

«Bunun doğrusu şu Sançó» dedi. Don Kişot, «Bu sihirli miğfer her nasılsa onun değerinden anlamıyan birinin eline düşmüş. Adam som altın olduğunu görünce para kazanmak için tutup yarısını eritmiş, senin tıraş leğenine benzettiğin de öbür yarısı. Sen ne dersen de bu değişiklik benim gözümde onun tarihî değerini eksiltmez. Zaten rastladığımız ilk demirciye düzelttireceğim. Bu arada onu bu haliyle giymeye mecburum zira beni taşlardan hiçbir şey onun gibi koruyamaz.

«Doğru» dedi Sançó, «ordularla savaşınızda olduğu gibi yine bir taş yan dişlerinizi takdis ediverirse.»

«Dişlerimin döküldüğüne yanmıyorum da» dedi. Don Kişot, «Yalnız acısını hiç unutamıyorum.»

Sançó, dişinin ağrıdığı bir geceyi hatırlıyarak, «Ben de» dedi. «Eğer ömrümde bir daha tadacaksam Tanrı hemen o zaman canımı alsın.»

«Haydi şimdi bunları bir yana bırakalım, şu eşeğe benziyen kır atı, ne yapacağız. Berber hayvanı bırakıp kaçtı. Geri döneceğini de hiç sanmıyorum. Doğrusu güzel bir hayvan.»

Don Kişot,

«Yenilgeye uğrattığım kimselerin malını yağma etmek âdetim değildir.» dedi. «Ayrıca rakiplerin atlarını alıp onları yaya bırakmak şövalyelik kurallarına da aykırıdır. Yalnız galip çarpışmada atını kaybederse o zaman ötekinin atını almak hakkıdır. Onun için Sançó, at mı eşek mi ne diyorsun, bu hayvanı bırak, sahibi uzaklaştığımızı görünce gelip alır.»

«Tabiî» dedi Sançó, «Şövalyelik kuralları kesindir. Ama bir eşeğin öbür eşekle değiştirilmesini de yasaklamazlar. Yalnız koşumları değiştirmekte bir sakınca var mı, bunu öğrenmek istiyorum.»

«Ben de bunu kesin olarak bilmiyorum» dedi Don Kişot.

«Bu konuda şüpheli olduğum için, eğer sana çok gerekliyse, değiştirmende bir sakınca yok.»

«Çok gerekli» dedi Sançó,

Efendisinin izni üzerine eşeğini ve koşumlarını yeniledi ve dört nala yola koyuldular. Rozinante'nin götürdüğü yere gidiyorlardı. Böylece tekrar ana şoseye çıktılar ve gelişi güzel bir tarafa yönelerek yeni serüvenler peşine düştüler.

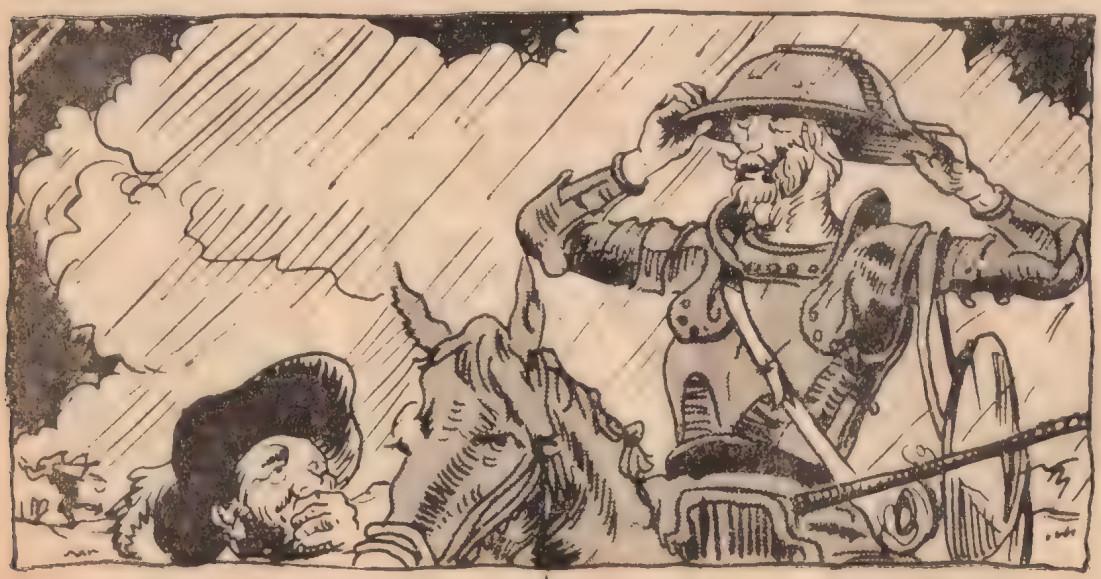

BUZ KAYAKLARI

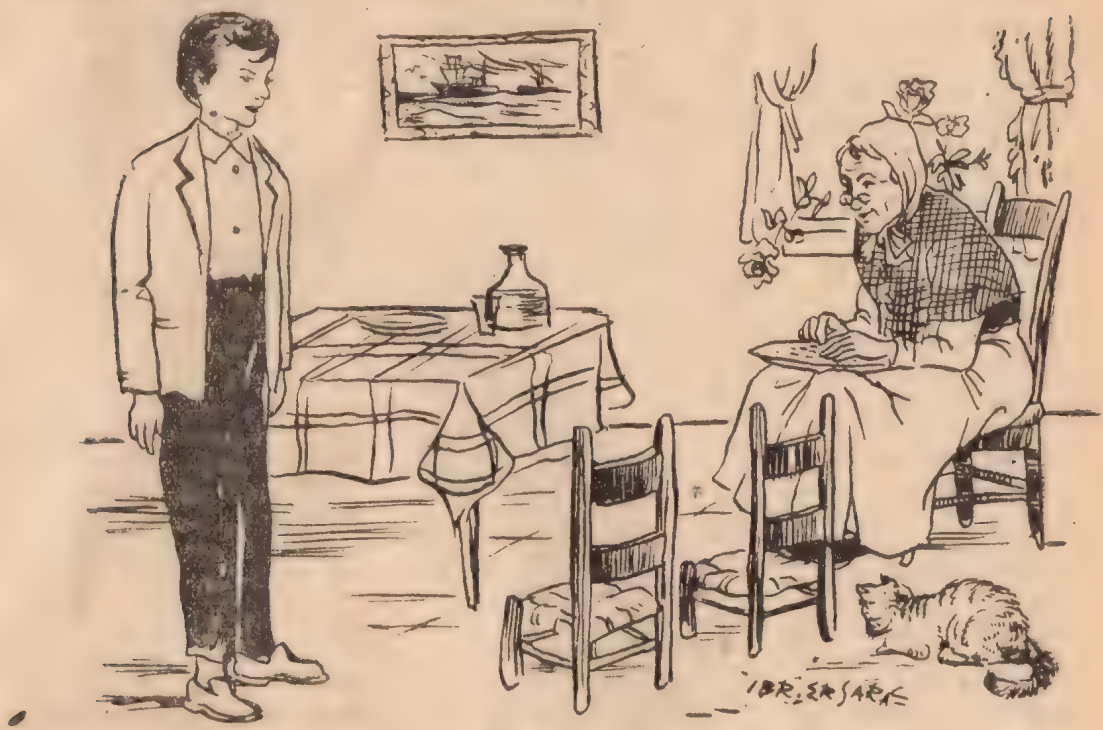

Haynrih henüz çocuk olmakla beraber, işbaşında tıpkı yetişkin bir adam gibi giyinirdi. Dimdik, sert yakalı gömleğinin üzerine siyah bir boyunbağı bağlar, aynı renkte, uzun pantolonlu bir elbise giyerdi. Aslında elbise kendisine büyük geliyordu ve bu yüzdendir ki pantolonunu tâ göğsünün üzerine kadar çekmek zorunda idi. Fakat nasılsa ceket bu kusuru herkesin gözünden saklıyordu, hem üstelik pantolonun uzun olması onu soğuğa karşı koruyordu da. Saçlarını düzgün taraması ve başına yapıştırması için Bayan Şmits ona bir saç kremi de vermişti.

Bayan Şmits, Ren nehri kıyısındaki bu küçük şehirde bir lokanta işletiyordu, Haynrih de onun yanında garson olarak hizmet etmekteydi.

Haynrih aslında o şehirde doğup büyümüş değildi. Memleketi, Almanya'nın doğu bölgesinde, Oder nehri kıyılarındaydı. Harbte, ailesiyle birlikte düşmanın işgal ettiği bu topraklardan kaçarken annesini, babasını ve kardeşlerini kaybetmiş, birçok korkulu ve heyecanlı maceradan sonra, aç, sefil ve bitkin bir halde buralara gelmişti. Şimdi de Bayan Şmits'in yanında çalışmak suretiyle hayatını kazanıyor, kendine barınacak bir yer ve karnını doyuracak ekmeği sağlıyordu. Üzerindeki elbiseler de kendinin değildi, onları da Bayan Şmits vermişti. Herhalde bunlar da Bayan Şmits'in harbe gitmiş ve bir daha geri dönmemiş olan iki oğlundan birine aitti. Bayan Şmits oğullarından kimseye fazla bahsetmezdi, Hele Haynrih'in yanında onların adını bile anmazdı. Zaten kadın, çocuğa karşı genel olarak çok sert davranır, işle ilgili konular dışında onunla hemen hemen hiç konuşmazdı. Bayan Şmits'in burnunun üzerine taktığı, modası geçmiş, ufak, eğri camlı, siyah kenarlı gözlük, ona büsbütün aksi, sert bir görünüş verirdi. Gözlüğünü çıkardığı zaman burnunun iki yanında kalan kırmızı izler ise, ağlamış olduğu hissini uyandırırdı. Gerçi ağlaması için sebep yok değildi, çünkü hayatta çok üzüntü çekmişti, şimdi de birçok güçlüklerle savaşmak zorunda idi. Ama Bayan Şmits hayata olan küskünlüğünü gözyaşlariyle belirtmezdi, etrafındaki insanlara aksi ve sert davranmakla öcünü alırdı. Bu arada da en fazla hırpalanan küçük Haynrih olurdu.

Mutsuz kadın, sanki harb felâ-

ketinin uzak bir diyardan koparıp buraya sürüklediği bu zavallı çocuğu, gerek bütün ülkenin gerekse kendisinin içinde bulunduğu güç durumdan sorumlu tutuyordu.

Bayan Şmits'e ait olan birkaç yüz yıllık eski ev nasıl olduysa harbi sağ salim atlatmış, top ateşine, bombardımanlara karşı koyabilmişti. Evin çatısının altında Bayan Şmits'in oğullarının odası bulunurdu. Acılı kadın, bu odanın tertibini hiç bozmamış, oğulları harbe gitmeden evvel nasıl döşeli idiyse öyle bırakmıştı. Hattâ soğuk kış günlerinde odanın köşesinde duran çini sobada ateş bile yakar, sanki böylece günün birinde çocuklarının geri geleceği ümidini kalbinde yaşatmaya çalışırdı. Haynrih, kimse tarafından kullanılmayan bu odaya bitişik, dar ve havasız bir sandık odasında yatar kalkardı. Doğru dürüst penceresi bile olmayan, soba kurulup ısıtılamıyan bu izbeye sadece eğri tavanında bulunan, yemyeşil yosun tutmuş bulanık bir camdan hafif bir aydınlık sızardı. Bu camı, tıpkı bir kapak gibi dışarı doğru iterek açmak kabil olduğundan, Haynrih, işi olmadığı zamanlar, kırık dökük bir taburenin üstüne çıkarak camın aralığından etrafı seyrederdi. Bu yüksek tavan penceresinden, harb yangınlarından kurtulmuş evlerin isten kararmış sivri damları üzerinden bakmak ve tâ ileride kıvrıla kıvrıla akan Ren nehrinin gümüşî pırıltısını görmek mümkündü. Bu manzara Haynrih'e memleketini hatırlatırdı, onun için odasının penceresinin aralığından bakmayı pek severdi. Ama ne yazık ki buna da sık sık vakit bulamazdı, çünkü akşamları geç vakit odasına çıktığı zaman, bir an evvel incecik yorganına sarılıp yatmaya can atardı.

Mumun sönük ışığında üzerinden siyah elbiselerini ve boynunu acıtan dik yakalı gömleğini çıkarınca, ilk bakışta sanıldığı gibi yetişkin bir delikanlı olmayıp, soğuktan titreyen, sıska bacaklı, dar göğüslü, kavruk, çelimsiz bir oğlan çocuğu olduğu açıkca belirirdi. Bereket versin, akşamları yorgunluktan kendini ve durumunu düşünecek hali olmaz, yatağa girer girmez hemen uykuya dalardı.

Kış günden güne şiddetini arttırıp da, Aşağı Ren vâdisindeki bütün çaylar, dereler kalın bir buz tabakası ile örtülünce, Haynrih'te birtakım düşünceler anılar uyanmaya başladı. Bu mevsimde bir vakitler arkadaşlariyle beraber donmuş nehrin üzerinde buz kayaklariyle dolaşarak ne kadar eğlendikleri gözünün önünde canlanıyor, içi dayanılmaz bir özlemle burkuluyordu.

Nehrin cam gibi sertleşmiş yüzeyinde, kendi yaşıtları olan çocuklarla birlikte alabildiğine kayarak giderler, kâh kuzey kutbunu keşfe çıktıklarını farzederler, kâh kendilerini bir gemi veya uçak sanırlardı. Buz üzerinde kaymak, onlara ağırlıksız birer varlık oldukları duygusunu verirdi ve içlerini kaplayan coşkun sevincin etkisiyle bağırmaktan, haykırmaktan kendilerini alamazlardı.

Haynrih izinli olduğu nadir günlerden birinde şehrin dolaylarında gezinirken tesadüf eseri olarak bir buz kayağı alanına rasgeldi. Yüksek bir yere takılmış oparlörden, neşeli bir müzik sesi ortalığa yayılıyor, çocuklardan gençlerden ibaret hareketli bir kalabalık, çığlıklar, kahkahalar atarak buzun üzerinde oradan oraya kayıp eğleniyordu. Haynrih bu manzara karşısında âdeta büyülenmişti. Bütün izin saatlerini buzda kayanları seyretmekle geçirdi. Etrafındaki neşeli havanın etkisiyle her şeyi unutmuş, kendinden geçmiş, dudaklarında dalgın bir gülümseme olduğu halde kendini müziğin nağmelerine kaptırarak yerinde iki yanına sallanıyordu. Buzda kaymanın zevkini o kadar iyi biliyordu ki, başkalarının kaydığını görmek, onları uzaktan seyretmek bile onu keyiflendiriyordu. Belki de Haynrih, hayatında önemli bir dönüm noktası olan ve başlangıçta kötü görünmekle beraber, hem kendisi hem de Bayan Şmits için iyi ve mutlu bir sonuç doğuran kararını bu anda verdi.

Bayan Şmits'in evinin tavan arasında, Haynrih'in odasına yakın bir yerde, eski, büyük bir dolap dururdu. Bayan Şmits bu dolapta ölen oğullarına ait eşyaları saklardı. Bazan birşey çıkarmak için kapaklarından birini açar ve anahtarını üzerinde unutup getirdi.

Haynrih birkaç defa sabahları odasından çıkıp işinin başına gideceği sırada merakını yenememiş, dolabın içine bir göz atmıştı. Raflarda, eski oyuncaklar, kitaplar, erkek çocuklarına ait bir sürü öte beri durmaktaydı. Dolap kapaklarından birinin iç tarafında ise bir çift gayet güzel buz kayağı asılıydı. Boyları da aşağı yukarı Haynrih'in ayaklarına uygundu. Haynrih'in aklı bunlara takılmıştı, fakat onlara elini sürmek cesaretini bulana kadar günler, haftalar

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKKEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

geçti. Nihayet Noel Bayramı geldi.

Noelde Bayan Şmits'in lokantası pek işlemezdi, çünkü herkes bu bayramı evinde, aile çevresi içinde kutlardı. Yalnız kimsesi olmayan tek başına yaşayan birkaç kişi lokantaya giderdi Bayan Şmits de az çok bu durumda olan devamlı müşterileri için yemek hazırlatmıştı. Bu yüzden dükkân akşama kadar kapalı kalacaktı. Haynrih işte bu büyük fırsatı kullanmaya karar verdi. Öğleden sonra usulca tavan arasındaki eski dolaptan buz kayaklarını çıkardı, ceketinin altına gizledi ve ayaklarının ucuna basa basa merdivenden indi, kimseye görünmeden evden çıkıp gitti. Akşam üstü geri döner dönmez hemen işine başlayabilmek için siyah elbisesini şimdiden üstüne giymişti. Hem göğsünün üzerine kadar çektiği uzun pantolonun vücudunu daha sıcak tutacağını da hesaplamıştı. Fakat Haynrih ilk önce niyetlendiği gibi, doğruca buz kayağı alanına gitmedi. Oraya vereceği giriş parasına kıyamıyordu. Üstelik şehrin dışında, evlerin, fabrikaların bittiği yerde, köprü altlarından set duvarları arasından geçerek uçsuz bucaksız arazide kavisler çizerek uzanıp giden nehir kolu ona daha çekici görünüyordu. Siyahımsı parlak bir buz tabakası ile örtülü olan akarsuyun üzerinden esip geçen rüzgâr, beyaz kar taneciklerini önüne katıp savuruyor ve bu manzara Haynrih'e çocukluğunun geçtiği yerleri hatırlatıyordu. Buz kayakları gerçekten tam Haynrih'in ayaklarına uygundu, özbe öz kendi kayakları idiler sanki. Çocukçağız uzun zamandır kendini bu kadar mutlu, bu kadar neşeli ve tasasız hissetmemişti. Dudaklarında keyifli bir gülümseme ile önce buz üzerinde sakin sakin birkaç defa gidip geldi. Sonra birdenbire dizlerini kırıp, gövdesini öne eğerek, çelik kayakların uçlarını buza gömmek suretiyle hız aldı ve çok küçük yaşından beri ustası olduğu çılgın bir koşu tutturdu. Böylece uzun zaman gitti, gitti.

Ancak nefesi daralıp da vücudunda yorgunluk belirtileri hissetmeye başlayınca yavaşladı, doğruldu. Artık ilk hareket ettiği yerden iyice uzaklaşmıştı. Donmuş nehrin üzerinde yapayalnızdı. Bembeyaz karların altında gitgide alaca karanlığa gömülen ıssız ülkenin üzerinden keskin bir rüzgâr ıslık çalarak esip geçiyordu. Fakat Haynrih eski günlerin tatlı anılariyle o kadar kendinden geçmişti ki bu ses ona tatlı müzik nağmeleri imiş hissini veriyordu. İşte şimdi gene arkadaşlariyle birlikte Kuzey Kutbunu keşfe çıkmıştı. Karların üzerinde birbirini kovalayan sürü halinde beyaz ayıları görür gibi oluyordu. Kendisi ise ayna gibi parlayan buzlu yüzeyin üzerinden uçarcasına kayıp gidiyordu. Kendini bir kuş, bir kelebek kadar hafif hissediyor-

O da bir çocuktu

KELVIN

Baron William Thomson Kelvin, büyük buluşların biribirini yarışırcasına kovaladığı 19. yüzyılın en verimli, buluşları en geniş bir alana yayılmış bilginidir.

Kuzey İrlanda'da Belfast'da doğdu. Daha küçüklüğünde yüksek bir zekâ gelişmesi gösterdi. 17 yaşında Cambridge Üniversitesine girdi. Sonra Paris'e geçip, bir süre Fransız fizikçisi Regnault ile çalıştı. 22 yaşında Glasgow Üniversitesine tabii felsefe profesörü atandı. Bu görevde 53 yıl kaldı.

Böylece geçim kaygusu ortadan kalktığından bütün gücünü bilimsel çalışmalarda topladı. Daha çok ısı ve elektrik üzerinde araştırmalar yaptı. İncelemeleri çok geniş bir alana yayılmıştı. Gazların yayılışından dünyanın yaşına kadar aklına takılan soruların nedenleri üzerinde çalışıyordu. Elektrik araçlarında özellikle akım ölçmekte kullanılanlar üzerinde değişiklikler yaptı. Onları geliştirerek daha kullanışlı hale getirdi. Telgrafı düzeltti. 1865 de Atlas Okyanusunun dibine telgraf döşetme ve onu başarıyla çalıştırma şerefi de yine onundur. Ayrıca gemilerin denizlerdeki kesin yerlerinin bulunmasını sağlıyacak araçlar ve pusulalar üzerinde de çalışmıştır. Leydin şişesinde elektrik yükü boşalması üzerinde yaptığı araştırmalar, Hertz'in radyo dalgalarını bulmasına yol açmıştır. Muhayyilesini bitmez tükenmez bir güç besliyordu. Boş zamanlarında da günlük çalışmalarına devam ediyordu. Sürekli çabalarının karşılığını adını bilim tarihine altın harflerle yazarak gördü.

du. Karların altına gömülmüş uyuyan düzlüğün ortasından böyle sessizce süzülüp geçişi tıpkı bir rüya gibiydi.

Haynrih ufukta mavimtrak renkte bir duvar halinde yükselen ormanı farkedince birden kendine geldi ve artık dönmeye karar vererek hızını azalttı. Fakat aynı anda ayaklarının altındaki buz tabakası patlamayı andıran boğuk bir sesle çatladı ve çöktü.

Çocuk bir anda kalçalarına kadar suya gömülüvermişti. Korkudan ve soğuktan her tarafı kasılmıştı. Ellerini sağlam kalan buzların üzerine dayayarak bir zaman öylece kaldı. Sonra yavaş yavaş kendini toparladı. Arkasındaki buz tabakasına dikkatle abanarak yavaş yavaş kendini içine düşmüş olduğu delikten yukarıya çekmeye çalıştı. Bereket versin kıyıya çok yakındı. Buzların üzerinde sürüne sürüne ilerleyerek karaya çıktı ve kenardaki alçak seddin üzerine tırmandı.

Yere oturup henüz rahat bir nefes almıştı ki, ayaklarındaki buz kayaklarının bir tekini düşürmüş olduğunu farketti. Bir an için ötekini de ayağından çıkarıp buzun içinde açılmış olan deliğe fırlatmayı ve eşinin yanına yollamayı düşündü. Eve dönünce de olup bitenlerden hiç bahsetmeyebilirdi. Fakat üzerindeki iğreti siyah elbise beline kadar sırsıklam kesilmişti. Bunu da Bayan Şmits'den gizleyemezdi ya! Hava artık iyiden iyiye kararmaya başlamıştı. Haynrih, âni bir kararla ceketini çıkardı, nehrin kıyısına bıraktı, ayağında tek kalan buz kayağını da onun yanına koydu.

Sonra karın üstü yatarak buzun yüzeyinde kaya kaya az evvel içine düşmüş olduğu deliğin yanına kadar gitti. Soğuktan ve heyecandan çeneleri birbirine vuruyordu. Tam kolunu suyun içine daldırıp nehrin dibini yoklayacağı sırada altındaki buz tabakası yeniden çatırdadı ve Haynrih bu sefer baş aşağı sulara gömüldü. Fakat hemen kendini toparlıyarak ayaklarını yere bastı, kollarını yukarı fırlatıp doğruldu. Sonra yeniden gayrete gelerek bir defa daha suyun içine daldı, dizlerinin üzerine çöktü. Her tarafını bıçak gibi kesen ve sızlatan dondurucu suların başını aştığını dehşetten irkilerek hissetti. Ama aynı anda yerleri yoklayan eli de kaybetmiş olduğu buz kayağını yakalamıştı. Hemen gene suyun yüzüne çıktı. Yarı sevinçten yarı yarıya da bitkinlikten deli gibi haykırarak buz kayağını var kuvvetiyle sahile fırlattı. Az sonra kendisi de karaya tırmanmıştı. Soğuktan bütün vücudu tir tir titriyordu. Her tarafının sızlamasına dayanamayıp için için inleyerek sırsıklam olan gömleğinin üzerine ceketini geçirdi. Sonra buz kayaklarını kapıp bir ölü sessizliğine gömülmüş olan tarlaların üzerinden şehre doğru koşmaya başladı.

Haynrih eve vardığı zaman Bayan Şmits çoktan lokantayı açmıştı. Henüz bomboş olan yemek salonunun dip tarafındaki tezgâhın gerisine oturmuş, gözlüğü burnunda gazete okuyordu. Kapı tarafında hafif bir tıkırtı duyunca gazetenin arkasından başını kaldırıp o yöne doğru baktı. O anda giriş kapısını örten yeşil perde biraz aralandı ve içeriye bembeyaz bir çehre uzanıp hemen gene kayboldu. Bunun ardından yere bir demir parçası düşermiş gibi bir ses duyuldu. Sonra ortalık yeniden sessizliğe gömüldü. Çok geçmeden garson yamağı Haynrih'in çelimsiz vücudu perdenin aralığından içeri süzüldü. Saçı başı darmadağınıktı. Kadının bakışlarından kaçarcasına, telâşlı adımlarla tezgâhın önünden geçti, kısık bir sesle «İyi akşamlar Bayan Şmits,» diye mırıldandı ve ilâve etti: «Biraz hava almaya çıkmıştım da...» Sonra köşedeki küçük dolabın önüne çömeldi ve o akşam gelecek olan müşteriler için sofra takımlarını çı-

karmaya başladı.

Bayan Şmits, çocuğun davranışında bir gariplik olduğunu derhal farketmişti. Dikkatle bakınca onun tiril tiril titremekte olduğunu ve pantolonunun koyu renk kumaşının üzerinde buz billûrlarının parladığını gördü.

Belki bu bakışın tesiriyle, belki de bütün vücudunu sarsan titremenin sonucu olarak, Haynrih yerinden doğrulacağı sırada eli ayağı birbirine dolaştı ve kolunda taşımakta olduğu sofra takımları yerlere saçıldı.

Bayan Şmits bir anda ayağa fırlamıştı. Kaşlarını çatarak : «Hava almak için nereye gittin bakayım? Bu halin ne senin?» diye çıkıştı.

Haynrih dizlerinin üzerinde ondan tarafa döndü. Yüzünün bütün kanı çekilmişti. Dişleri birbirine vurarak: «Bu halime bakmayın, şimdi geçer,» diye kekeledi. «Burası sıcak nasıl olsa, üzerimdeki elbiseler hemen kurur.» Dudakları titriyor, kasılıyordu. Mosmor kesilmiş oyuklarının içindeki gözleri çakmak çakmaktı.

Bayan Şmits işaret parmağını bükerek tezgâhın üzerine sinirli sinirli vurmaya başladı. «Ne dedin? Anlıyamadım. Söyle neredeydin ?»

Haynrih yerinden güçlükle kalktı ve sendeleye sendeleye tezgâhın önüne geldi. «Biraz buzda kaymaya gitmiştim,» dedi. «Ama şehirdeki kayak alanına değil, şehir dışında, nehrin üzerinde kaydım.»

Bayan Şmits: «Buzda kaydın, ha?» diye sordu. «Buz kayaklarını nereden buldun?»

Haynrih eliyle yukarı katı işaret ederek: «Orada, dolapta buldum,» diye fısıldadı. «Hani biliyorsunuz ya... Sonra kayaklardan birisini suya düşürdüm...»

Kadın: «Ne? Demek oğlumun kayaklarından birini kaybettin!» diye bağırdı.

Haynrih ses çıkarmadan «Hayır» demeye getirircesine başını salladı, sonra kuvveti kesilmekte olan bacaklarını sürüye sürüye kapıya doğru gitti, perdenin arkasında kayboldu, az sonra ellerinde tuttuğu buz kayaklarını havada sallayarak geri geldi. «İşte ikisi de burada,» dedi. «Suya düşen kayağı bulup çıkardın.» Bunun üzerine kayakları kadının önüne tezgâhın üzerine koydu ve «Buyrun» dermiş gibi bir el hareketi yaparak başını önüne eğdi. Bir şey daha söyleyecek gibiydi. Fakat ağzından sadece bir inilti duyuldu. Boynu bükük, bütün vücudu titreyerek, dişleri birbirine çarparak tek kelime söylemeden öylece kaldı.

O anda Bayan Şmits'de garip bir değişiklik oldu. Tezgâhın arkasındaki iskemlesine çökerek gözlüklerinin gerisinden karşısında duran çocuğa bir süre bakakaldı. Sanki onu ilk defa görüyormuş gibi idi. Sonra ansızın elleri birbirine kenetlendi, kesik kesik solumaya başladı, dudaklarında beliren titreme, çenesine, oradan da bütün vücuduna yayıldı. Nihayet Haynrih'in o güne kadar hiç duymamış olduğu bir sesle: «Aman Tanrım, zavallı yavrucak,» diye söylendi. Sanki bütün benliğini sarsan korkunç bir acının etkisiyle kendini tutamıyarak inliyor, hıçkırıyormuş hissini veriyordu bu ses. Sonra kadın tezgâğın arkasından kalktı ve çocuğun yanına geldi. Kulağa tamamen yabancı gelen o bambaşka sesiyle: «Haydi çabuk üstünü değiş yavrum.» dedi. «Seni hemen sıcak bir yatağa yatırmalıyım.»

Haynrih gözlerini açtığı zaman kendini Bayan Şmits'in oğullarının odasında, geniş, rahat bir yatakta buldu. Üzeri çenesinin altına kadar sıcak bir yorganla örtülmüştü. Kalçalarının etrafına da sıcak su ile dolu şişeler dizilmişti. Odanın köşesindeki çini soba her zamanki

gibi çıtır çıtır yanıyordu ve başucundaki masaya konmuş olan abajurlu gece lâmbasından odaya tatlı loş bir ışık yayılıyordu. Haynrih nasıl geldiğini hatırlamaya çalıştı. Bitkinlikten kendini kaybetmeden önce, birisinin önünde diz çöküp üzerindeki ıslak elbiseleri çıkardığını ve vücudunu yumuşak bir havlu ile kurulayıp oğuşturduğunu, sonra da ağzına tatlı sıcak bir şurup akıttığını hayal meyal farketmişti. Çocuk bu olup bitenler üzerinde fazla düşünmeye vakit bulamadan tekrar uykuya daldı. Geç vakit yakındaki kilisenin çan sesleriyle uyandığı zaman kapıda bir tıkırtı duydu, sonra tokmağın hareket ettiğini ve kapının aralığından Bayan Şmits'in usulca içeri daldığını gördü. Kadın elini onun alnına koyarak ateşini yokladı ve yumuşak bir sesle, «Uyu yavrucuğum, uyu,» diye fısıldadı. «Göreceksin, bundan sonra her şey düzelecek.» Sonra yorganı çocuğun etrafına

(Devamı Sh. 48 de)

CİN HAKKI'nın BAŞINA GELENLER

ADAPTE EDEN ÇİZEN : FERİT ÖNGÖREN

Abim okula gitmeme çok kızıyor, içip içip yolumu kesiyordu. Okulu sevmiyordum ama sırf abime inat olsun diye devam ediyorum. Beni almak için açtığı dâva iyice uzadı. O da geceleri içip rezalet çıkarırdı.

Bir gün yolumu gözlemiş. Beni yakaladı nehre götürdü. Bir kayığa bindirdi ve çok uzaklarda, ıssız ormanlık bir yere geldik. Burada eski bir kulübe vardı. Kaçmaya kalksam mutlaka ormanda kaybolurdum.

Kaçmak umudum kalmamıştı, avladığımız balıklarla geçiniyorduk. Pakize hala yerimizi öğrenmiş, beni kaçırtmak için bir adam göndermişti. Fakat abim tüfeği ile adamı kovaladı.

Abim arada bir beni kulübeye kilitleyip içmek için kasabaya gidiyordu. Bir gece çok geç döndü. Hâkim Memduha ve Pakize halaya bağırıyordu. Anlaşılan dâvayı kaybetmekten korkuyordu. Zil zurna sarhoştu. Abim sızdıktan sonra kaçmaya, çok uzaklara, beni bulamıyacakları uzaklara kaçmaya karar verdim.

Abim bir türlü uyumuyordu. Kalkıp içiyordu. Bu ara ben uyumuştum. Birden korkunç bir feryatla uyandım. Abim boynunda yılan olduğunu söylüyordu. Beni azrail sanarak üstüme saldırdı.

Abim bir sinir krizi geçiriyordu. Beni ölüm meleği sanmış ve öldürmek istiyordu. Kendimi kurtarmak için akla karayı seçtim. Düştü, sızdı ve ben de kurtuldum, tüfeği alıp nöbet beklemeye başladım, uyumuşum.

Sabahleyin beni abim uyandırdı. Yanımda duran bıçak ve tüfekten işkillenmişti. Ben de onu beklediğimi söyledim. Beni nehre ağlara bakmaya yolladı.

Nehir kıyısına vardığımda, geçip giden boş ve nefis bir kayık gördüm. Suya atladım, yüzerek kayığı yakaladım. Kürek çekip kıyıya getirdim ve salkım söğütlerin altına sakladım. Abim öğleyin beni kilitledi ve kasabaya gitti.

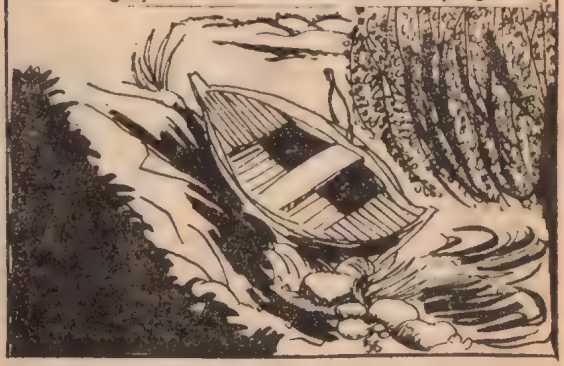

Ben de kapıyı açtım. Bütün yiyecek ve cephaneyi kayığa taşıdım. Bir plân da kurmuştum. Abim öldürüldüğüme ve cesetimin nehre atıldığına, evin de soyulduğuna inanmalıydı.

Ormanda bir yaban domuzu öldürdüm. Sonra içi taş dolu bir çuvalı nehre doğru sürükleyerek bir iz yarattım, bir yandan da Tombalak Suat bir görseydi yaptıklarımı diyerek, kıs kıs gülüyordum.

Kayığa bindim, nehrin aşağısına doğru yolalmaya başladım. Birden kürek sesleri duydum. Kıyıya yanaşıp, kayıkla beraber söğütlerin arkasına saklandım. Geçen abimdi. Beni görmedi. Kulübeye gidiyordu. Rahat bir nefes aldım.

O gece hep yolaldım. Sonunda bir adaya vardım. Karaya çıktım. Kayığımı karaya çektim. Şafak söküyordu. Otların arasına uzandım ve derin bir uyku çektim.

Sabahleyin büyük bir patlama ile uyandım. Nehre doğru koştum. Bir yandançarklı vapur geçiyordu. Güverteden top atışı yaptıklarını çıkan dumandan anladım. Nehirde arama böyle yapılırdı ve dibe çöken ceset suya atılan top atışı ile yüze çıkardı.

Pipomu yakıp seyrettim. Yandançarklıda abim, hâkim Memduh Bey, karısı, Tombalak Suat, Pakize hala ve bir yığın tanıdık vardı. Cinayet sözleri işitiyordum. Tekrar top atışı oldu, az daha uçacaktım ve onları aradıkları cesede kavusturacaktım. Neyse gittiler.

Adada üç gün kaldım. Bazı sesler işittim. Yeni söndürülmüş bir kır ateşi gördüm. Rahatım kaçtı. O gece kayıkta yattım. Çok ürkektim. İlerde bir kır ateşi daha gördüm; sürünerek ilerledim. Ateşin yanında birisi yatıyordu. Onu tanıdım.

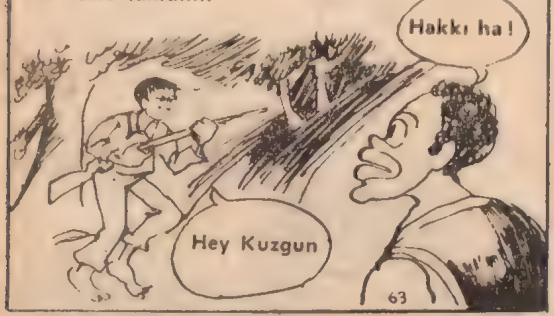

Bu komşunun zenci uşağı Kuzgundu. Kuzgun öldüğümü duyduğu için, beni görünce müthiş korktu. Hayaletle karşı karşıya kaldığını sanarak ödü patlamıştı.

Onu teskin etmek kolay olmadı. Başımdan geçenleri anlattım hayalet olmadığıma, yaşadığıma inanınca çok memnun oldu.

Kuzgun da evden kaçmıştı. Bizim zamanımızda esirlik vardı ve Kuzgun esir olduğu yerden kaçmıştı. Bu kanunlara göre suçtu. Sahibi onu başkasına satmak isteyince kaçmıştı. Kör olmak ve zengin olmak istiyordu. Bir ara geçen kuşlara bakarak çok kötü yağmurların geleceğini söyledi.

Kuzgun adanın yukarısında bir mağara biliyordu. Yağmurda orası en emin yer idi. Bütün eşyamızı oraya taşıdık.

Yeni evimiz çok rahattı on gündür yağmur hızla yağıyordu. Nehir yükselmişti, alçak yerleri sular bastı. Etrafta ada tavşanları oynaşıyordu. Aç kalmışlardı; âdeta ehlileşmişlerdi. Mağaranın içine doluyorlardı.

Bir akşam nehirde sürüklenen boş bir sal gördük, yakalayıp kıyıya bağladık

Ertesi günü nehirde iki katlı kocaman bir ev gördük, hava karanlıktı önce bir şey göremedik. Sonra şafak söktü. Gün atınca sürüklenen eve girdik, ortalık darmadağındı.

Yerde bir adam yatıyordu. Ölmüştü. Döşemede iskambil kâğıtları, içki şişeleri, maskeler vardı. Duvarda saçma sapan resimler çizilmişti. Bu abimdi. Çok üzüldüm.

Sonunda bütün bu serüvenlerden kurtularak kıyıya ve eve sağ salim kavuştum. Artık uslu ve iyi bir çocuk olmaya karar vermiştim

MARATON SAVAŞI

Maraton koşusunun nereden geldiğini herhalde merak edenleriniz olmuştur. İşte size bu koşuya sebep olan ünlü savaşın hikâyesi...

«Atinalılar mı? Onlar da kim oluyor?» diye Pers kıralı dudak büktü.

Günümüzden yirmibeş yüzyıl önce Pers İmparatorluğu o devre kadar gelmiş geçmiş krallıkların en büyüğüydü. Sınırları Mısır'dan, Karadeniz kıyılarına, Tuna Nehrinden Hint Okyanusuna kadar uzanıyordu.

Bu kocaman imparatorluğun kıralı Darius'tu. Atinalılarla ilgili bu soruyu da işte o yüce kıral soruyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, uçsuz bucaksız toprakları idare etmenin güçlükleri, türlü sıkıntıları arasında Yunanistan yarımadasının güney-doğu kıyısındaki bir minik şehir devletinin varlığını unutmuş olması pek şaşılacak bir şey değildi.

Ne var ki, Darius'un kurduğu yüce imparatorluk darmadağın olduğu halde unuttuğu bu minik şehir devletinin uygarlık kalıntıları hâlâ yaşamaktadır. Devlet idaresine demokrasi kavramının girmesini yine bu devlete borçluyuz. Mimarlıktaki şaheserleri hâlâ sanatçılara örnek ve ilham kaynağı olmaktadır.

Bu şehir devletinin yetiştirdiği düşünürlerden, Eflatun ve Aristo batı felsefesinin kurucularıdır. Eski Yunan oyun yazarlarının eserleri aradan binlerce yıl geçtiği halde hâlâ beğenilmektedir.

Yalnız minik Atina devleti Perslerle yaptığı Maraton savaşında ustaca bir yol bulmasaydı koca imparatorluk pek çok ülkeleri olduğu gibi onu da yutuverecekti.

Darius kırallığına İran, Afganistan, Kuzey Hindistan, Türkistan, Mezopotamya, Arabistanın kuzeyini, Mısır, Kıbrıs, Filistin Suriye, Ön Asya ve Yunanistanın büyük bir kısmını katmıştı. Bu uçsuz bucaksız toprakların hükümdarı bir yazıtta şöyle tanımlanıyordu.

«İnsanların tek kıralı, herkesin efendisi, binbir çeşit milletin yaşadığı ülkelerin kıralı, kıraller kıralı, yeryüzünün dört bucağının kıralı.»

Devlet idaresinde kıralın yetkisi sonsuzdu ve sözü kanun yerine geçerdi. Ama bakanlarına danışmadan bir iş yapmaz ve onların düşüncelerine çok önem verirdi. Ele geçirilen toprakların idaresi o devre göre oldukça insaflıydı. Ele geçirilen ülkelerin halkı kendi geleneklerini ve âdetlerini devam ettirebiliyorlardı. Yalnız bunların devletin idaresiyle çatışmaması gerekiyordu. En ufak bir ayaklanma veya isyan insafsızca bastırılıyordu. Pers kıralları, uçsuz bucaksız ülkeleri ellerinde tutabilmek için iyi bir haberleşme sistemi kurulmasının gerekliliğini Darius'den çok önceleri anlamışlar bunun için de çalışmalara başlamışlardı. Her 25 km. de bir hanlar ve posta istasyonları bulunan düzgün bir yol ağı kurmuşlardı. Askerlik bakımından önemli noktaları güven altına almışlar, bazı nehirlerin üstüne köprüler kurmuşlardı, bazısında da ulaşımı kayıklarla sağlamışlardı.

Bu harika yollar yalnız kıralın habercilerine mahsus değildi. Ordular tacirler ve herkes faydalanabiliyordu. Tarihteki ilk posta sistemini de Persler kurmuşlardı. Gemilerin Akdenize kolayca geçmelerini sağlamak için Kızıldenizle Nil nehrini birleştirme fikri de Perslerin ulaşımı mükemmelleştirme çabaları arasındadır. İmparatorluğun çökme devrinde kanal unutulmuş ve kum ve çamur dolmuştur.

Bu geniş imparatorluğun başkentinin merkezde bir yer olması gerekiyordu. Bunun için de Sus şehrini baskent olarak almışlardı. Ülke aşağı yukarı yirmi eyalete ayrılmıştı ve herbirini kıral adına satrap denilen valiler idare ediyordu. Bunlar bölgelerinde işlerin düzenle yürü-

mesini ve güvenliği sağlarlar, ordulara kumanda ederler, dış ülkelerle ilişkileri devam ettirirler, vergileri toplarlardı.

Herhangi bir eyaletin, bu düzenli Pers idaresine başkaldırması çılgınlık diye tanımlanacak bir şeydi ama bu türlü hareketler Ön Asyadaki Yunan şehirlerinde sık sık görülüyordu. Belki bunun sebebi, Yunanistan yarımadasındaki binlerce şehir devletinden yardım göreceklerini sanmalarıydı. Fakat yanıldıklarını çok geçmeden anlıyorlardı. Zira yalnız iki şehir devleti, Atina ve Eritrea isyancılara yardım ediyordu.

Darius Ön Asya'daki şehirlerin ayaklandığını öğrenince hemen kumandanlarına bu bozguncu şehrin halkını toplayıp yok edilmek üzere Sus'a getirmelerini emretti.

Persler, karadan ve denizden saldırarak şehirleri birbiri ardınca ele geçirmişler yakıp yıkmışlar ve yerle bir etmişlerdi.

Fakat Darius bütün bunlarla yetinmemişti, ayaklananlara yardım eden iki şehir devletinden öfkesini alamamıştı. Ünlü Yunan tarihçisi Herodot'a göre Darius'ün ius'ün uşaklarından birinin görevi şuydu: Uşak her akşam yemekten önce kırala üç defa,

«Efendimiz, Atinalıları unutmayın» diyecekti.

M. Ö. 492 de, Pers ordusu artık Atinalılara iyi bir ders verecek şekilde hazırlanmıştı. Darius'ün amacı Yunanistan yarımadasını, Ön Asya'daki minik devletlere yardım edemiyecek bir hale getirmekti. Üstelik böylece Ön Asya'daki Yunanlılar çevrelerinden yardım alamıyacaklarını iyice bildiklerinden tekrar başkaldırmaya cesaret edemiyeceklerdi.

Ayrıca Darius'ün başka bir amacı daha vardı. Minik Yunan şehir devletlerini yeneceğinden en ufak bir şüphesi olmadığından bu seferden Avrupa'ya atlama taşı olarak faydalanmak ve uçsuz bucaksız imparatorlugun sınırlarını büsbütün genişletmek istiyordu.

Sefer, hem karadan hem de denizden başladı. Yalnız ilkin işler pek iyi gitmedi. Şiddetli bir fırtına Pers donanmasının büyük bir kısmını hasara uğrattı. Öte yandan, Trakya'daki küçük kabilelerle çarpışmak zorunda kalan ordu da önemli kayıplar vermişti. Bu yüzden Persler daha büyük bir kuvvet toplamak için geri dönmek zorunda kaldılar.

Yeni sefer başlamadan önce, Darius Yunan şehir devletlerine haberciler salarak teslim olmalarını bildirdi. Bunu göstermek için de kendisine toprak ve su göndermelerini emretti. Şehir devletlerinin çoğu teslim oldu. Yalnız Atina ile Isparta, elçileri, suyla toprağı bulabilmeleri için kuyulara attılar.

Atina yakınlarındaki şehir devleti Eritrea yerle bir olunca Atinalılar, çok güçlü bir düşmanla karşı karşıya olduklarını iyice anladılar. Durumları gerçekten ümitsizdi. Küçücük bir şehir devleti koskocaman bir imparatorluga nasıl karşı koyabilirdi. Üstelik Atina'da Persler için çalışan vatan hainleri, etraflarına epeyce kimseyi toplamışlardı. Persler saldırır saldırmaz bu beşinci kol da Atinalıları arkadan vuracaktı.

Atinalıların komşularından yardım alması gerekiyordu. Bu amaçla en hızlı koşucularından Pheidippides'i Isparta'ya gönderdiler. Isparta Atinadan 250 km. uzaktaydı. Pheidippides'in bu yolu 48 saatte aştığı söylenmektedir. Fakat Atinalıları ferahlatıcı bir haber getiremedi. Ispartalılar o sırada dini bir bayramı kutladıklarından ancak beş gün sonra yardıma koşabileceklerdi.

Artık Atinalılar için düşmana yalnız başına karşı koymaktan başka çare kalmamıştı.

Perslerle karşılaşmak için Atina'dan 40 km. uzaktaki Maraton ovasında toplandılar.

Sayıca üstünlüklerine karşılık, durum Perslerin hiç

hoşuna gitmemişti. Atina'daki beşinci kolun, onlar ellerini bile kaldırmadan şehri kendilerine teslim edeceklerini umuyorlardı. Sayılarının fazlalığı (15.000 Pers, 9.000 Atinalı olduğu sanılıyor) ve okçu bakımından kuvvetli olmaları Perslerin kazanma şansını arttıran noktalardı. Atina ordusunda hiç okçu yoktu. O devirlerde okçular ordunun vurucu kuvvetini meydana getiriyordu.

Ama Atinalıların yararına olan bazı şeyler de yok değildi. Bunların başında savaş meydanı geliyordu. Maraton ovası hilâl şeklindeydi. Hilâlin uçları denize doğru inerken yavaş yavaş inceliyordu Düz ova tatlı bir eğimle deniz seviyesine iniyordu. Üç yanı dağlarla çevrilmişti. Bu durum Atinalılara büyük bir üstünlük sağlıyordu. Karadan geldiklerinden yüksek yerleri tutmuşlardı. Persler ise, çadırlarını kıyıda kurmuşlardı. Bu yüzden alçakta kalıyorlardı.

Atinalılar her bakımdan güven altındaydılar ama, Pers kumandanı Datis tepelere hücum emri vermişti. Her iki tarafın da zaman kazanmaya çalıştıkları meydandaydı. Atinalılar dostları Ispartalılardan yardım gelmesini. Persler de Atinalı taraftarlarının şehri kendilerine teslim edebilecek duruma geçmelerini bekliyorlardı. İki tarafın da bu oyalanması Atinalıların yararına sonuçlandı. Zira Atinalılara hiç ummadıkları bir yerden, yıllarca önce yardım ettikleri küçük bir şehir devleti Platea'dan büyük bir yardım geldi. Atinalıların bazı üstünlükleri daha vardı. Gençler çok sıkı bir disiplin ve bir program gereğince eğitildiklerinden çok iyi birer askerdiler. Çoğunun uzun mızrakları, sağlam kalkanları, göğüs ve bacaklarını koruyan zırhları vardı.

Persler onlar kadar iyi silâhlanmamışlardı. Mızrakları kısa, kalkanları oldukça

inceydi. Daha fenası hiç zırh giymiyorlardı. Bu zayıf taraflarını sayıca çok olmalarıyla kapatmaya çalışıyorlardı.

Psikolojik davranış bakımından da üstünlük Atinalılardaydı. Atinalılar türlü idare şekillerini büyük bir cesaretle denemiş bir devletin vatandaşlarıydı. Araştırıcı zekâları bugünkü bilimin temellerini kuran gerçekleri ortaya çıkarmıştı. Kendilerini hür vatandaşlar saydıklarından her asker vatanı, ailesi evi barkı için çarpıştığını düşünüyordu. Onlar için savaşta yenilmek, kölelik, işkence ve şerefsiz bir ölüm demekti.

Ünlü tarihçi Heredot'un dediği gibi, «Bağımsız bir cumhuriyet için savaşan herkes, kendisi için savaştığını iyice bilir ve üstüne aldığı her işi, bütün gücüyle başarmaya çalışır.»

Halbuki Pers ordusu, imparatorluğun sınırlarının genişleme devrinde olduğu gibi çobanlar ve dağlarda yaşıyan güçlü Persler den değil de, ele geçirilen ülkelerden çoğunluk zor kullanılarak toplanmış kimselerden meydana gelmişti. Bunların canlarını kurtarmaktan başka düşündükleri yoktu.

Bütün bu noktalar göz önüne getirilince, Atinalıların durumunun hiç de sanıldığı kadar ümitsiz olmadığı ortaya çıkar. Yine de Atina kumandanı Miltiades çok çetin bir problemle karşı karşıyaydı. Ordusu sayıca az olduğundan bir kanat hücumuna dayanamıyacaktı.

Miltiades ne yapacağını düşünürken Pers donanmasının Atina'ya saldıracağını haber aldı. Artık zaman kaybetmeye gelmezdi. Ne olursa

olsun saldırması gerekiyordu. Perslerin sayıca üstünlüğüne ezilmemek için harb planının son derece iyi hesaplanması gerekiyordu. Miltiades bunun üzerinde çok düşündü. Kuvvetlerini bütün ovaya yayması gerekiyordu. Kuvvetlerin büyük bir kısmını sağ ve sol kanatlarda topladı. Ortası oldukça zayıftı. En iyi mızrakçılarını önden sekiz sıraya yerleştirdi. Hazırlıklar tamamlanmıştı.

Miltiades hareket emri verdi. Atinalı mızrakçılar tepelerden sel gibi akarak inmeye başladılar. Persler bu âni saldırış karşısında pek şaşırdılar. Pers okçuları işe girişmeden düşmana iyice yaklaşmak istiyorlardı.

İlk çarpışmada, Persler kılıçlarının ve kalkanlarının bu işe pek elverişli olmadığını anladılar. Fakat yine de kendilerini kahramanca savundular. Çok geçmeden de orta kısıma bütün ağırlıklarıyla yüklendiler.

Atinalılar geriledi. Miltiades'in umduğu gibi Atinalıların sağ ve sol kanattan hücumları Persleri iki kanata çekti. Böylece Persleri bir kıskaç gibi sıkıştırdılar ve öncülere ağır kayıplar verdirdiler. Bu arada Atina ordusunun orta kısmı da toplanmıştı ve saldırmaya başladı. Atinalılar ve dostları durmadan ilerliyorlardı.

Persler teke tek döğüşmek için orada burada toplandılarsa da pek tutunamadılar. Çok geçmeden Persler büyük bir paniğe kapıldılar ve kıyıda demirli gemilere doğru alabildiğine koşmaya başladılar.

Bu savaşta Persler ağır kayıplara uğramışlardı. 6400 ölü vermişler, 7 gemileri kaybolmuştu.

Biraz toparlanınca bu defa Atinayı denizden kuşattılar. Fakat Atinalılar bunu da sezdiklerinden hemen şehre koştular. Zaten harbten iyice yorulmuş olan Persler vatanlarına dönmekten başka çare kalmadığından gittiler.

Tuhaf ama Gerçek

NİŞANCI BALIKLAR

Belli bir balık cinsinin kendine yiyecek bulmak için özel bir usulü vardır. Bu balık suyun yüzeyi üzerinde uçuşan sinek ve böcekleri ağzından kuvvetle püskürttüğü su damlaları ile vurmak suretiyle avlar. Kendilerine hızla çarpan su damlalarının serşemlettiği böcekler suyun yüzeyine düşerler ve balık da onları kolaylıkla yakalayıp yiyebilir.

YERİN DİBİNDEKİ SICAKLIK

Acaba insanlar günün birinde yerin merkezine kadar inebilecekler mi? Bilim adamlarının uğraştıkları konulardan biri de budur. Dünyamızın iç kısımlarında sıcaklığın derinlere indikçe artması, bu hususta başlıca engeldir. Yerin yüzeyindeki sıcaklık ortalama olarak 14 derece olduğu halde, toprağın derinliklerine inildikçe her 33 m. de 1 derece yükselir. Yapılan tahminlere göre yerin merkezindeki sıcaklık 10 bin veya 20 bin derece olmalıdır. Bu yüzden yerin iç taraflarına inmek bugünün teknik imkânlarına göre başarılamaz.

SİNEKLER SARI RENKTEKİ IŞIKTAN HOŞLANMIYORLAR

Son zamanlarda yapılan deneyler, karasineklerin sarı renkteki ışıktan hoşlanmadıklarını ve böyle bir ışığın bulunduğu yerlerden uzaklaştıklarını göstermiştir. Bu yüzden şimdi Avrupa'da besin endüstrisi ile ilgili yerlerde, süthane ve mandıralarda pencerelere sarı cam takılmakta ve lâmbalara sarı ampul konmaktadır. Böylece buralara sineklerin dadanması önlenmektedir.

HAVADAN KORKAN CANAVAR

Denizlerin en korkunç ve tehlikeli canavarı olan köpek balıkları en çok neden korkarlar bilir misiniz? Hava kabarcıklarından. Denizde hava kabarcıklarının yükseldiği yerde köpek balıklarının ters yüzü dönüp kaçtığı birçok deneylerle anlaşıldığından, bu canavarların bulunduğu yerlerde bundan faydalanılması düşünülmüştür. Meselâ Avustralya'da Sdyney şehri dolaylarındaki plâjlara köpek balıklarının yanaşmasını önlemek üzere denizin içine üzerinde delikler bulunan ve içinden basınçla hava geçirilen madenî borular döşenmiştir.

HAYVANLARIN KUVVETİ

Sağlam yapılı, güçlü - kuvvetli insanlara halk arasında çok defa «aslan gibi» dendiğini herhalde duymuşsunuzdur. Genel kuvvetli fakat kaba yapılı, iri görünüşlü kimselere «ayı gibi, fil gibi» dendiği de olur. Şu halde biz insanlar, aslan, ayı ve filin hayvanların en kuvvetlileri olduklarını zannediyoruz. Fakat hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar, gerçeğin hiç de böyle olmadığını gösteriyor. Aslında çeşitli hayvan türlerinin herbirinde kuvvet başka başka organlarda toplanmıştır. Bu da gene o hayvanın yaşayış tarzına bağlıdır. Meselâ aslanların pençesi kuvvetlidir. Tanınmış bir hayvan terbiyecisi bu konuda şu bilgiyi veriyor: «Günün birinde bir aslan ile bir parsı bir arada terbiye ediyordum, onlara sirkte gösterilmek üzere yeni bir numara öğretecektim. Çalışmalarımız sırasında pars aslana durmadan sataşıyor, onu kızdırıyordu. Aslan önce buna hiç aldırmadı ama bir aralık fena halde öfkelendi ve pençesiyle parsın kafasına öyle bir vurdu ki, hayvanın başı gövdesinden ayrılarak tâ öteye fırladı ve kafesin demirlerine çarpıp yere yuvarlandı.»

Aslanlar çok defa avlarını bir pençe vuruşu ile yere sermek zorunda olduklarından, bütün güçleri bu organlarında toplanmıştır. Buna karşılık timsahların en kuvvetli kasları, çene kemiklerini kapamaya yarayanlardır. Çünkü timsahlar avlarını ağızları ile yakalarlar. Ayrıca uzun ve kuvvetli çene kemiklerini kürek gibi kullanarak kendilerine yer altında barınacak delikler kazarlar. Timsahlar ırmak boylarında toprağı eşerken çok defa yer altında ağaç köklerine rastgelirler ve bunları dişleri ile sımsıkı kavrayarak bütün güçleriyle çekip koparırlar. Çapı 30 cm. den daha kalın olan ağaçların bile bu zorlama karşısında yerlerinden sarsıldığı çok kereler görülmüştür. Timsahların çene kemiklerini birbirinden ayırmaya yarayan kaslar ise o kadar zayıftır ki, bir adam tek eliyle kapalı tutabilir.

Kuşlar arasında da çene kemikleri çok kuvvetli olanlar vardır. Bunlar özellikle çekirdek kıran kuşlardır. Zeytin ve kiraz çekirdekleri gibi gayet sert kabukları gagalariyle kolaylıkla kırabilen bu kuşların ağırlığı çok defa 60 gramı geçmez. Halbuki beslenebilmek için kırmak zorunda oldukları çekirdek kabuklarının parçalanabilmesi için 60 - 70 kg. lık bir

basınç gerekir ki, bu kuşlar kuvvetli gagaları ile bu işi rahatça başarabilmektedirler. Fakat kuşların çoğunluğunda en güçlü organ kanatlardır. Kuşların yaşayış tarzları ne kadar çok uçmalarını gerektiriyorsa, kanat kasları da o kadar gelişmiştir. Meselâ posta güvercininin kanat kaslarının ağırlığı bütün vücut ağırlığının 1/4 ü kadardır. Göçmen kuşlarda da kanatların çok kuvvetli olması gerektir. Çünkü bu kuşlar bazı vakit 24 saat hiç durup dinlenmeden uçmak zorunda kalırlar.

Suda yaşayan hayvanların en kuvvetlisi şüphesiz Balinadır. 30 m. uzunluğunda ve 120 ton ağırlığındaki bir balinanın denizde yüzerken dev vücudunun saatte 18 km. hızla yol alması için yüzgeçleri

ile sarfettiği kuvvet 50 beygir gücüne bedeldir. Balina daha hızlanıp saatte 45 km. yol aldığı vakit ise harcadığı kuvvet 500 beygir gücüne ulaşır. Güney kutbunun keşfi sırasında Scott'un kızaklarını çeken birkaç köpek, yüzen bir buz parçasının üzerinde dururlarken iki balinanın saldırısına uğramışlardı. Balinalar denizin dibine dalarak köpeklerin bulunduğu buz parçasının altına girdiler ve bütün kuvvetleriyle buz parçasına çarptılar. 75 cm. kalınlığındaki buz parçası bu kuvvetli vuruşun etkisiyle bir anda parça parça oldu ve köpekler canlarını zor kurtarabildiler. Eskiden Balinalar koskoca gemileri bile parçalar, batırırlardı. 1820 senesinde 238 ton ağırlığındaki «Essex» adlı balina avcı gemisi, 26 m. uzunluğundaki bir balinanın saldırısına dayanamıyarak batmıştı.

Yazar Herman Melville, «Moby Dick» adındaki tanınmış eserinde işte bu olayı canlandırır.

Hayvanların insana en çok benzeyenleri olan maymunlar da hatırı sayılır bir kuvvete sahiptir. Meselâ Goriller aşağı yukarı bir insan boyundadırlar, fakat kol ve göğüs kasları insanlara kıyasla çok daha gelişmiştir. Büyük maymunların kuvvetini ölçmek amaciyle «Gargantua» adındaki bir gorilin eline kalın bir halat verilmiş, halatın öbür ucunu da güçlü kuvvetli 15 tane delikanlı tutmuş. Goril tek eliyle, var kuvvetleriyle halata asılan bu 15 delikanlıyı kafesinin yanına kadar çekebilmiş...

Balıkların genel olarak kuyrukları kuvvetlidir. Bir balina bir gemiyi batırabilir.

Hayvanat bahçelerinde edinilen tecrübelere göre, aslanları güvenle barındırabilen kafesler, ayılar için hiç de yeterli olmuyor. Çünkü ayılar, kuvvetli pençeleriyle döşeme tahtalarını, demir levhaları sökebiliyorlar ve hattâ 2 1/2 cm. kalınlığındaki demir çubukları eğip bükebiliyorlar.

Fakat aslında kuvvet rekoru hiç de bu iri vücutlu hayvanlarda değildir. Küçücük böcekler kendi boylarına kıyasla çok daha büyük işler başarabiliyorlar. Normal bir insan kendi ağırlığının 5/6 sı kadar yükü kaldırabilir. Bir at ise kendi ağırlığının 1/3 ü veya yarısı ağırlığındaki bir yükü özel bir tertibatla yerden havaya kaldırabilir. Buna karşılık bir bal arısı vücudunun 15 - 24 katı ağırlığındaki yükü taşıyabiliyor. Böceklere çektirilecek yük, küçük, tekerlekli bir arabaya konup, böcek de ince ipliklerle onun önüne koşulsa daha da ağır yükleri çekebilirler. Meselâ bir karasinek kendi ağırlığının 170 katı, bir arı, kendi ağırlığının 300 katı kadar yükü çekebiliyor. Güney Amerika'da yaşayan Megasoma adındaki bir böcek, ayaklarındaki kancalarla 900 gr. ağırlığındaki bir odun parçasını havada tutabilmektedir.

Böceklerin en kuvvetlisi ise her halde Afrikada yaşayan 12 cm. uzunluğundaki siyahlı beyazlı «Goliat - böceği» dir. Bu böcek kafasında bulunan kıvrık bir uzantı ile ağaçların kabuklarını yontar ve gövdenin iç kısımlarına ulaşmak için delikler oyar. Böcek kendisine dokunan bir insanın etini bir çırpıda bıçak gibi kesebilir.

Çeşitli hayvanların kuvvetleri hakkında böylece fikir verdikten sonra, biraz

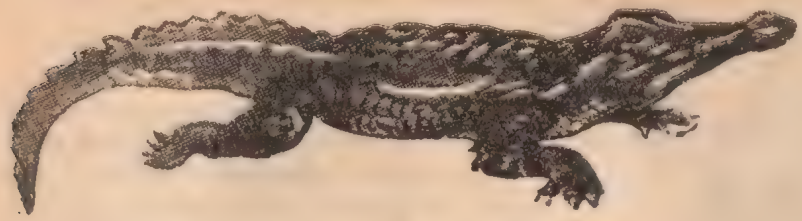

Timsahların en kuvvetli organları çeneleridir.

da insanlardan bahsedelim. Vücutlarını çalıştıran ve kaslarını geliştiren insanların kuvvetleri de küçümsenmemelidir. André Jean de Gall adındaki bir Fransız, dişleri arasına sıkıştırdığı bir halata bağlı dört vagonu çekebilmiştir. Vagonların yükleriyle birlikte ağırlıkları 29,6 tondu. İyi bir yüzücünün denizdeki kuvveti orta boyda bir köpek balığına eşittir. Kuvveti ile şöhret yapmış olan Eugene Sandow kendisine saldıran, fakat her ihtimale karşı ağzına kalın deriden bir kafes geçirilmiş olan 240 kg. ağırlığındaki aslanı boynundan ve karnından kavrayarak omuz hizasına kadar kaldırdı ve yere fırlattı. Aslan kendini toparlayıp yeniden saldırdı ise de Sandow'u altedemedi ve her seferinde bir top gibi oradan oraya fırlatıldı. En sonunda da Sandow'a saldırmaktan tamamen vazgeçti. Bundan anlaşılıyor ki, insanlar vücutlarını çalıştırmakla, bol spor yapmakla kaslarını çok geliştirmek ve güçlerini arttırmak durumundadırlar.

★

HOLÂNDA KIZAK BAYRAMLARI

(Baştarafı Sh. 8 de)

Hollanda'da kışlar kısa ve oldukça yumuşak geçer. Neşeli kızak günleri en fazla iki hafta sürer. Buz uzunca bir süre çözülmezse gerçekten çok seviniriz ama buz bayramımız pek uzun sürmez. Eskisi gibi günlük işlere devam edilir.

BUZ KAYAKLARI

(Baştarafı Sh. 33 te)

iyice sıkıştırdı ve gözlüğünü çıkartarak onu daha iyi görmek istermiş gibi üzerine doğru eğildi. Burnunun iki yanındaki kırmızı izler gene ağlamış olduğu hissini veriyordu. Fakat Haynrih ilk defa olarak onun dudaklarının gülümsediğini farketti. O zaman burnunun kökü sızlamaya başladı ve gözlerinin dolu dolu olduğunu hissetti. Fakat içinde çoktandır unutmuş olduğu bir rahatlık ve mutluluk vardı. Artık hiçbir çekinme hiçbir yabancılık ve korku duymadığı kadının değişmiş olan çehresine bir defa daha baktıktan sonra yan döndü ve derin bir uykuya kendini bıraktı.

PARKER

SUPER Quink

Her nevi kalem için en iyi mürekkep.

Yazarken, dolma kaleminizi temizler.

DAMLIYA
DAMLIYA
GÖL OLUR

HAYVAN DOSTLARI

Ömer Humbaracı

Beatris Şakaryan

Biricik Arcan

Uğur Süzer

Tuna Demirtaş

Sinan Bilsel

Ahmet Bölükbaşı

Güner Ünver

Nurten Gençay

Kerim Şahin

Erdem Ural

Rezan Arıemre

B. Ural

M. Ali Asrak

Birsel Altın

Gülay Işık

Mehmet Özdoğan

Güllelim

İBR. ERŞARAÇ

HARİKA PİYANİST

BESTE

« HAYVAN DOSTU »

İBR. ERŞARAÇ

-YAZISIZ-

Mehmet Ali & Akşamsefası

KARAKEDİ çetesi

YAPAN: SELMA EMİROĞLU AYKAN

Ali — Fındık çok sert bir köpek, bu kadarı da fazla! Sıkıştırmış çeteyi, acıdım valla' billa'!...

Ali — Bir şeyden haberi yok; Fındık derin uykuda, Bir oyun oynayım da, şaşırsın uyanınca!...

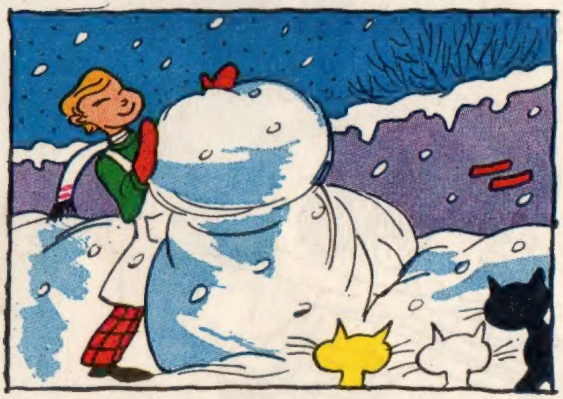

Ali — Daha kar eklemeli, şu topu büyütmeli,
Karakedi — Bu işte eğlence var, sonunu beklemeli...

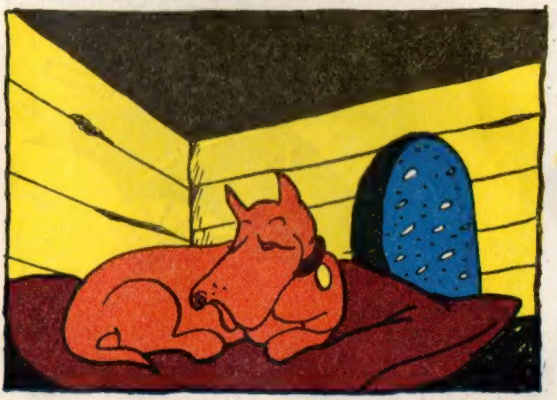

Fındık — Çok uyuduk; kalkmalı, etrafa göz atmalı... Çetemiz uslu durmaz; icabına bakmalı!...

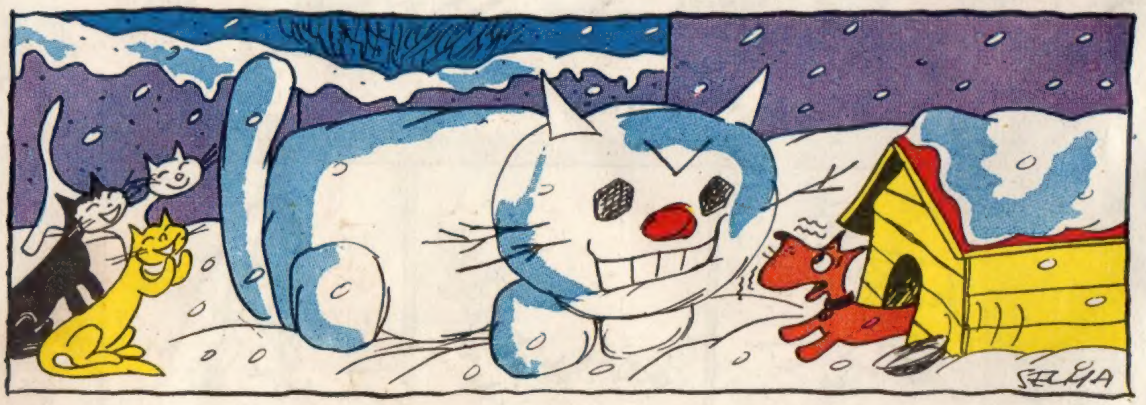

Fındık — Allahım! Acı bana: Karakedi dev olmuş! Isırdı, ısıracak: Fındıkcım, sonun gelmiş!...

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.